

curier

economic legislativ

contract economic

Contractul economic de antrepriză

Contractul de antrepriză are ca obiect: executarea de lucrări de investiții (construcții, construcții-montaj) și face parte, așa cum prevede art. 14 din Legea nr. 71/1969, modificată și completată prin Legea nr. 3 din 14 iulie 1979, din categoria contractelor economice.

Părțile între care se încheie contractul sînt, după caz: antreprenorul general și beneficiarul; antreprenorul general și subantreprenorul; antreprenorul de specialitate și beneficiarul.

Contractul de antrepriză se încheie numai după aprobarea de către organele competente a documentației tehnice, care potrivit prevederilor Decretului nr. 420 din 18 decembrie 1976 o formează: notele de comandă și proiectele de execuție.

Notele de comandă se elaborează în scopul începerii proiectării unui obiectiv de investiții și anume: o notă de comandă pentru întocmirea proiectului de inginerie tehnologică și o notă de comandă pentru întocmirea proiectului de construcții și instalații. Elaborarea notelor de comandă revine ministerelor, centralelor industriale și unităților beneficiare de investiții; ele trebuie analizate și dezbătute de către consiliile de conducere și consiliile oamenilor muncii, după care se însușesc și trimit spre aprobare. Competența de aprobare a obiectivelor de investiții este stabilită pe 4 niveluri, în mod diferențiat pe ramurile și subramurile din care fac parte investițiile: Președintele Republicii Socialiste România; ministerele și celelalte organe centrale sau locale; centralele industriale; întreprinderile. Notele de comandă trebuie să aibă la baza elaborării lor: notele de fundamentare anuale; studii de dezvoltare în perspectivă a ramurilor, subramurilor și tehnico-economice de înscriere a obiectivelor în planurile cincinale și anuale; studii de amplasament, studii de marketing, oferte pentru utilaje, instalații și inginerie tehnologică, mențiuni privind posibilitatea contractării și obținerii lor.

După aprobarea notelor de comandă se trece la elaborarea proiectului de execuție, de către unitățile de cercetare științifică tehnologică și de proiectare, în termenele și limitele stabilite în notele de comandă. Potrivit art. 10 din decretul amintit pentru elaborarea proiectului de execuție a obiectivelor de investiții, colectivele de ingineri, tehnologi și proiectanți trebuie să încheie angajamente-contract, atât pentru elaborarea proiectului de inginerie tehnologică, cât și pentru elaborarea proiectului de construcții și instalații.

În angajamentul contractat pentru elaborarea proiectului de inginerie tehnologică se înscriu atât obligațiile colectivului de specialiști cât și cele ale conducerii unității în care lucrează. Obligațiile colectivului de specialiști, astfel

cum rezultă din angajamentul contract tip din anexa nr. 8 la Decretul nr. 420/1976 sînt: să elaboreze proiectul de inginerie tehnologică pînă la data convenită; să introducă cele mai noi procedee tehnologice, consumuri specifice minime, care să asigure realizarea unei eficiențe ridicate a investiției și a unor produse de calitate superioară, competitive pe piața internă și la export; să stabilească utilajele și instalațiile de producție la nivelul tehnicii mondiale, urmărind, împreună cu furnizorii, realizarea în țară a unui volum cât mai mare din acestea; să stabilească duratele economice necesare pentru efectuarea probelor tehnologice și măsurile care să asigure îndeplinirea în termene cât mai scurte, a parametrilor proiectați; să urmărească respectarea și îmbunătățirea tehnologiilor proiectate, acordînd asistența tehnică necesară în realizarea, în termen, a investiției pentru atingerea parametrilor proiectați, într-o perioadă cât mai scurtă; să stabilească cu exactitate, conform prevederilor legale în vigoare, valoarea de investiție a obiectivului și încadrarea în indicatorii tehnico-economici aprobați prin notele de comandă. Conducerii unității de cercetare științifică și inginerie tehnologică îi revine obligația: să asigure colectivului de specialiști condiții pentru buna desfășurare a activității și pentru acordarea asistenței tehnice necesare realizării investiției și atingerea parametrilor proiectați; să pună la dispoziția colectivului de specialiști datele și informațiile necesare pentru îndeplinirea sarcinilor ce decurg din angajament; să acorde retribuția convenită, ținînd seama de prevederile legale și în funcție de rezultatele obținute în elaborarea proiectului și acordarea asistenței tehnice necesare.

În angajamentul contract pentru elaborarea proiectului de construcții și instalații, anexa nr. 9 la decretul amintit sînt înscrise, de asemenea, obligații pentru colectivul de proiectanți și anume: să asigure prin proiectare organizarea cât mai rațională a spațiilor de producție, în cadrul planului general, grad ridicat de ocupare a terenului și spațiilor construite, traseele cele mai economice pentru rețelele de unități și linii de comunicații, precum și organizarea judicioasă pe verticală a incintei industriale; să asigure utilizarea intensivă a terenului uzinal, reducerea lungimii fluxurilor de fabricație, scurtarea transporturilor și rețelelor de instalații și micșorarea consumului de căldură și combustibil prin comasarea și gruparea halelor, atelierelor, secțiilor și sectoarelor, precum și a funcțiilor de depozitare și anexelor; să introducă cele mai eficiente soluții constructive, folosind materiale de construcții ușoare, cu consumuri specifice minime, care să asigure reducerea costurilor și a volumului de construcții; să stabilească cu exactitate, în condițiile legii, volumul lucrărilor de construcții-montaj și încadrarea în indicatorii tehnico-economici aprobați prin notele de comandă. Conducerii unității de proiectare îi revin obligații asemănătoare cu cele ale unităților de cercetare științifică și inginerie tehnologică.

Angajamentele contract pentru elaborarea proiectului de inginerie tehnologică și cele pentru elaborarea proiectului de construcții și instalații sînt acte adiționale la contractele de muncă; prin angajamentele contract fiecare persoană din colectivul de specialiști sau de proiectanți încheie cu

unitatea în care sînt încadrați, reprezentată prin conducerea acestuia, un act juridic bilateral prin care se completează clauzele contractelor de muncă ale membrilor colectivului, cu privire la drepturile și obligațiile pe care le au în cadrul colectivului respective pentru elaborarea proiectelor de inginerie tehnologică și pentru elaborarea proiectelor de construcții și instalații. Contractele individuale de muncă ale membrilor colectivului se completează prin angajamentele contracte la care ne-am referit mai sus și prin care se concretizează obligațiile și drepturile reciproce ale părților pentru realizarea unuia sau mai multor obiective de investiții.

Proiectul de execuție aprobat constituie documentul pe baza căruia se începe execuția lucrărilor (după deschiderea finanțării și încheierea contractului de antrepriză) și se contractează utilajele din țară și din import.

Contractul de antrepriză pentru executarea lucrărilor de investiții se încheie prin acordul părților, pe baza și în executarea sarcinilor ce revin părților contractante din planul național unic de dezvoltare economico-socială. El urmează regulile prevăzute pentru încheierea contractelor economice de art. 22 din Legea nr. 71/1969 (modificată și completată prin Legea nr. 3/1979) și trebuie să cuprindă elementele prevăzute în acest text pentru orice contract economic. Totuși pentru contractul de antrepriză sînt înscrise prevederi specifice în H.C.M. nr. 900/1970 și H.C.M. nr. 1002/1964, ceea ce imprimă acestui contract unele particularități. O primă particularitate se referă la posibilitatea executării cu anticipație a contractului și condițiile în care o asemenea executare ar putea avea loc. Potrivit art. 40 lit. a din Legea nr. 71/1969, modificată și completată, livrarea produselor se poate face cu anticipație numai cu acordul prealabil al unității beneficiare. Se prevede că în cazul mașinilor, utilajelor și instalațiilor destinate obiectivelor de investiții, livrarea anticipată se poate face numai cu acordul băncii finanțatoare prin care se atestă că achiziționarea în devans a utilajelor este justificată economic, fiind asigurate condiții pentru montarea și darea lor în exploatare înainte de termenele stabilite prin documentația tehnică-economică aprobată. În actele normative care reglementează contractarea obiectivelor de investiții nu se regăsesc asemenea prevederi. Unitățile beneficiare de investiții au tot interesul ca recepția obiectivelor contractate să se facă cât mai repede, pentru a putea prelua obiectul un moment mai devreme. La rîndul ei unitatea constructoare este interesată în scurtarea duratei de excepție și în predarea obiectivului mai înainte de termenul stabilit în contract. Posibilitatea predării unui obiectiv de investiții înainte de termen, fără a fi necesar acordul unității beneficiare, se bazează nu numai pe argumente de natură economică, dar și pe argumente de text. Prin H.C.M. nr. 900/1970, anexa 5, pct. 4 se prevede obligația pentru antreprenorul general de a comunica unității beneficiare cu cel puțin 30 zile înainte, data la care urmează să aibă loc terminarea unui obiect sau a unei părți din obiect, în scopul convocării comisiei de recepție; la rîndul ei, unitatea beneficiară are obligația să comunice această dată prezidentului comisiei de recepție cu cel puțin 20 zile înainte. Înscrisura acestei obligații în sarcina antreprenorului general nu ar mai fi fost necesară, dacă recepția nu ar fi posibilă și înaintea termenului contractual. În sfîrșit o altă prevedere în sprijinul celor arătate mai sus este aceea înscrisă în anexa nr. 10 la Decretul nr. 420/1976 potrivit căreia Banca de Investiții sau Banca pentru Agricultură și Industrie Alimentară, după caz, au printre alte obligații, și pe aceea prevăzută la pct. c de a acționa ca realizarea investiției să se efectueze în durate cât mai scurte și să se coreleze execuția lucrărilor de construcții cu termenele de livrare a utilajelor din țară și din import și cu datele stabilite pentru punerea în funcțiune a obiectivului.

O altă particularitate a contractului de antrepriză privește recepția obiectivului contractat. Potrivit prevederilor art. 34 din Legea nr. 71/1969, modificată și completată, părțile contractante pot conveni, ținînd seama de natura produselor, ca livrarea să se facă și prin autorecepție, potrivit modalităților prevăzute în contractul de livrare. Recepția

este însă obligatorie, prevede art. 35 din lege, pentru utilaje tehnologice, instalații și alte produse de complexitate tehnică ridicată. Obiectivele de investiții nu pot fi autorecepționate, predarea lor trebuind să se facă numai pe bază de recepție de către comisia de recepție după procedura și în condițiile pe care le vom arăta cînd vom vorbi despre recepția obiectivelor de investiții.

O altă particularitate a contractului de antrepriză este aceea referitoare la retragerea din contul unității a valorii lucrărilor necorespunzătoare calitativ. Prevederea corespunzătoare se găsește inserată în pct. 12 din anexa 5 la H.C.M. nr. 900/1970, potrivit căreia în cazul în care la recepția preliminară sau finală a lucrărilor de construcții-montaj se constată unele deficiențe care se datoresc antreprenorului, beneficiarul de investiții și antreprenorul au obligația să facă evaluarea lucrărilor necorespunzătoare și să o transmită băncii finanțatoare în cel mult 15 zile de la încheierea procesului verbal de recepție, în vederea retragerii din contul antreprenorului a valorii acestor lucrări. Retragerea valorii lucrărilor calitativ necorespunzătoare este generalizată prin Legea nr. 8/1977, care în art. 65 stabilește ca obligație pentru băncile finanțatoare să refuze decontarea sau să retragă din contul organizațiilor de proiectare, de execuție și beneficiare valoarea lucrărilor calitativ necorespunzătoare, pe baza actelor de control întocmite de organele de control prevăzute de lege.

Suma retrasă va fi restituită antreprenorului, la cererea acestuia, însoțită de confirmarea unității beneficiare de investiții că au fost efectuate remediile sau refacerile stabilite de comisia de recepție. Remediile sau refacerile nu pot depăși 90 zile de la data procesului verbal de recepție. Se retrag din contul părților în culpă nu numai valoarea deficiențelor neremediate, ci și articolele de livrări care prezintă deficiențe. În exercitarea dreptului de control Primul Arbitru de Stat a decis (Dec. P.A.S. nr. 1268 din 19 iunie 1969) că unitatea beneficiară este în drept să rețină nu numai contravaloarea articolelor de livrări care prezentau deficiențe. De asemenea, a decis (Decizia P.A.S. nr. 1597 din 31 mai 1977) că admiterea la recepția preliminară a unei construcții neexecutate integral sau executate necorespunzător nu poate înlătura răspunderea unității de execuție, care este ținută să suporte consecințele omisiunii sale culpabile de a remedia operativ deficiențele și de a completa lucrările lipsă. Este necesară o precizare cu privire la suportul legal al retragerii sumei din contul părții în culpă. Potrivit textelor de lege amintite mai sus retragerea este consecința constatării că unele lucrări sînt necorespunzătoare calitativ. Deci retragerea se efectuează de către bancă în temeiul legii. Retragerea sumei nu este, deci, consecința neexecutării remediilor prevăzute în procesul verbal de recepție, ci consecința neexecutării lucrărilor de calitate prevăzută în proiectul de execuție. Dacă părțile nu cad de acord asupra evaluării lucrărilor pentru care urmează să se retragă sumele din cont, evaluarea urmează să se facă în mod unilateral de către unitatea interesată, iar banca are obligația legală de a verifica documentația de evaluare și de a efectua operația de retragere din cont.

Obiectivele de investiții executate se supun, astfel cum am mai arătat, recepției, prin care se atestă de către comisia de recepție că acestea îndeplinesc condițiile de calitate prevăzute în prescripțiile tehnice, în proiectele de execuție, în caielele de sarcini și în dispozițiile de santier care au stat la baza executării obiectivelor (art. 57 din Legea nr. 8/1977).

Comisia de recepție pentru un obiectiv de investiții se constituie, potrivit pct. 2 din anexa nr. 5 la H.C.M. nr. 900/1970, din 2—20 membri specialiști, în funcție de importanța obiectivului și complexitatea tehnică a lucrărilor ce compun investiția. Comisia are un presedinte, precum și un secretariat care se asigură de beneficiarul de investiții. Persoanele care compun comisia de recepție pot fi din cadrul unității beneficiare sau titulare de investiții, ori din afara acestora, oameni de știință, cadre didactice din învățămîntul superior și alte cadre de specialitate (art. 28 din Legea nr. 72/1969, republicată la 10 septembrie 1973). Comisiile se numesc de către :

— Consiliul de Miniștri, la propunerea titularului de investiții, pentru investițiile ai căror indicatori tehnico-economici au fost aprobați de Consiliul de Miniștri; se prevede că pentru obiectivele importante de investiții, președintele comisiei va fi un adjunct al ministrului, alte cadre de conducere din ministere, organ central sau local;

— consiliile de conducere ale ministerelor și celorlalte organe centrale de stat, consiliile oamenilor muncii ale centralelor industriale și întreprinderilor, potrivit competențelor de aprobare a investițiilor, la propunerea beneficiarului de investiții.

Se prevede ca obligație pentru titularii și beneficiarii de investiții să facă din timp propuneri nominale pentru constituirea comisiei de recepție, așa fel încât aceasta să poată fi numită cu cel puțin 45 de zile mai înainte de termenul prevăzut în contract pentru terminarea primului obiectiv care urmează să fie supus recepției.

Comisia de recepție răspunde pentru efectuarea în termen a recepției și de calitatea acesteia. Prin Legea nr. 8/1977 (art. 57) se stabilește în sarcina comisiei de recepție a construcțiilor răspunderea pentru admiterea la recepție numai a lucrărilor care corespund întocmai prescripțiilor de calitate specifice fiecărui gen de lucrări. Obligațiile principale ale comisiei se referă la:

— verificarea cu maximă exigență a calității obiectivelor și lucrărilor supuse recepției; verificarea trebuie să se facă numai pe bază de constatări directe și de analiză a documentelor legale care atestă calitatea lucrărilor pe faze de execuție; în același mod se vor verifica și acele părți ale obiectivului care, prin natura execuției, devin părți ascunse;

— refuzarea recepționării obiectelor care nu au fost complet terminate sau care nu îndeplinesc condițiile legale de calitate;

— certificarea calității construcțiilor recepționate, prin confirmarea îndeplinirii condițiilor legale de calitate la data admiterii recepției.

Comisia de recepție, în toate etapele recepției, ia hotărâri cu majoritate de voturi. Hotărârile comisiei se consemnează într-un proces-verbal care poate fi de admitere a recepției, de amânare sau de respingere. În procesul-verbal se inseriu și eventualele opinii separate ale membrilor comisiei. Procesul-verbal se aprobă de organul care a numit comisia de recepție și constituie documentul de atestare a calității lucrării. Deși textul nu precizează, considerăm că majoritatea de voturi cu care se adoptă hotărârea comisiei de recepție se stabilește din numărul total al membrilor numiți în comisie, iar nu din numărul membrilor prezenți.

Etapele în care se desfășoară recepția obiectivelor de investiții sînt, potrivit anexei nr. 5 la H.C.M. nr. 900/1970:

a) **Recepția lucrărilor de construcții-montaj;** această recepție se efectuează pe parcursul executării obiectivului, la terminarea unui obiect sau unor grupe de obiecte ce pot funcționa independent și după expirarea perioadei de garanție. În cadrul acestei prime etape se cuprind două faze: recepția preliminară și recepția finală. **Recepția preliminară** se face pe tot parcursul realizării obiectivului de investiții, pe măsura terminării obiectelor componente sau a unor părți din obiecte, iar atunci cînd este cazul, după efectuarea probelor mecanice și a rodajului mecanic ale instalațiile și utilajelor cuprinse în aceste obiecte. Pentru a se proceda la efectuarea recepției preliminare este necesar ca obiectivele sau părțile din obiective să aibă asigurate toate utilitățile necesare funcționării sau folosirii lor normale. Recepția preliminară a construcțiilor, prevede art. 59 din Legea nr. 8/1977, are loc numai după terminarea integrală a lucrărilor de construcții. Deși prin lege nu se fac detalieri în ceea ce privește terminarea integrală a lucrărilor, totuși, ținînd seama de precizările existente în H.C.M. nr. 900/1970, se poate spune că o construcție este terminată integral și poate fi recepționată preliminar dacă are asigurate apa, căldura și energia necesară, ascensoarele, racordurile la canal și căile de acces, dacă aspectul corespunde și dacă sînt îndeplinite toate condițiile care asigură normala folosire a construcției, după recepție. La recepția preliminară a lucrărilor de construc-

ții-montaj trebuie să se verifice: terminarea lucrărilor și conformitatea lor cu proiectul și prescripțiile tehnice, dacă au fost efectuate probele mecanice și rodajul mecanic al instalațiilor și utilajelor, stabilindu-se lipsurile și deficiențele eventuale în proiectare și execuție, în ceea ce privește comportarea, exploatarea, întreținerea, aspectul și îndeplinirea condițiilor care asigură folosirea și exploatarea normală, după recepție. Recepția preliminară prezintă o importanță deosebită deoarece ea marchează momentul terminării lucrării și trecerea ei în administrarea unității beneficiare, precum și momentul de cînd începe să curgă termenul de garanție. Perioada de garanție este potrivit art. 59 alin. 2 din Legea nr. 8/1977, de: 3 ani pentru construcțiile din sectorul minier, hidroenergetice și baraje; 2 ani pentru construcțiile termoelectrice, linii și stații electrice; 1 an și 6 luni pentru construcțiile de locuințe; 1 an pentru construcțiile industriale și toate celelalte categorii de construcții. În perioada de garanție și pînă la recepția finală, unitatea beneficiară care a primit în administrare investiția recepționată provizoriu răspunde pentru modul în care investiția respectivă este folosită și întreținută. Viciile care eventual apar în perioada de garanție sînt prezumate pînă la proba contrară că provin din culpa antreprenorului; tot astfel se prezumă pînă la proba contrară că se datorează unității beneficiare care nu a folosit și întreținut în mod corespunzător obiectivul luat în primire. Constructorul și proiectantul răspund, potrivit art. 90 din Legea nr. 8/1977 pentru viciile ascunse ale construcției, dacă aceste vicii se ivesc într-un interval de 10 ani de la predare, precum și după împlinirea acestui termen, pe toată durata normată, pentru viciile rezultate din neîncadrarea construcției în gradul de seismicitate aprobat.

Se pot ivi cazuri cînd unitatea beneficiară este interesată să dea în folosință parțială sau să pună în funcțiune ori să înceapă probele tehnologice la un obiectiv sau o parte din lucrările unei investiții neterminată, fără să se efectueze recepția preliminară. În asemenea cazuri, cu caracter exclusiv excepțional, obiectivul sau lucrarea neterminată poate fi luată în primire de către unitatea beneficiară dar numai cu acordul antreprenorului și al ministerului sau organului central în subordinea căruia se află unitatea beneficiară. Preluarea se face, prevede pct. 10 din anexa nr. 5 la H.C.M. nr. 900/1970 pe bază de proces-verbal de predare primire, în care se consemnează starea în care se găsește obiectivul sau lucrarea și ce mai este de executat. Se precizează că această preluare nu înlocuiește recepția preliminară care trebuie să fie efectuată după terminarea integrală a lucrărilor dacă preluarea s-a făcut înainte de expirarea termenului contractual, iar lucrările au fost terminate în acest termen; în oricare altă situație recepția preliminară trebuie să se efectueze în maximum 6 luni de la predare. Se înțelege că efectuarea recepției preliminare după expirarea termenului contractual nu absolvă pe antreprenor de răspunderea ce-i revine pentru nerespectarea termenului. În legătură cu răspunderea antreprenorului pentru nerespectarea termenelor de predare a lucrărilor s-a decis că în cazul nerespectării termenului final de predare, antreprenorul va plăti beneficiarului o penalitate de 0,05% pe fiecare zi de întârziere, calculată la valoarea de deviz a obiectivului nepredat, fără ca penalitatea să poată depăși 5% din valoarea de deviz a obiectivului respectiv; în cazul nerespectării termenelor intermediare de execuție, această penalitate se calculează la valoarea lucrărilor neexecutate la obiectivele respective și se restituie antreprenorului în cazul predării lucrărilor la termenul final prevăzut în contract, dacă prin întârzierile provenite din nerespectarea termenelor intermediare n-au fost provocate daune beneficiarului; dacă, însă, beneficiarul încearcă un prejudiciu datorită nerespectării termenelor de predare intermediară, respectarea termenului final de predare rămîne fără consecințe sub raportul răspunderii antreprenorului (Decizia P.A.S. nr. 1495 din 31 mai 1978). Precizăm cu acest prilej că potrivit practicii constante a Arbitrajului de Stat, în cazul nerespectării termenului contractual de predare a lucrărilor, antreprenorul este obligat să plătească penalități și numai în

cazul în care penalitățile nu ar acoperi daunele efective suferite de beneficiar, va fi obligat și la plata de daune în completare (Dec. P.A.S. nr. 3882 din 30 decembrie 1977; Itc. P.A.S. nr. 1406 din 31 mai 1978).

Recepția finală constituie a doua fază și se face pe fiecare obiectiv sau parte de obiectiv la expirarea perioadei de garanție. Prin recepția finală, prevede art. 60 din Legea nr. 8/1977, se verifică și se atestă: comportarea normală în exploatare, în perioada de garanție, a obiectivului recepționat, inclusiv a lucrărilor aferente; efectuarea remedierii defectelor constatate la recepția preliminară sau apărut în perioada de garanție, precum și calitatea lor. Dacă comisia de recepție a respins recepția preliminară sau finală, organul care a numit-o trebuie să dispună efectuarea unei anchete pentru stabilirea cauzelor, răspunderilor și situației investiției nerecepționate.

b) **Recepția punerii în funcțiune a capacității de producție;** această recepție se efectuează după terminarea probelor tehnologice ale instalațiilor și utilajelor, verificându-se: efectuarea prealabilă a probelor tehnologice, existența condițiilor pentru exploatarea normală la întreaga capacitate a instalațiilor și utilajelor tehnologice în scopul atingerii parametrilor aprobați și asigurării calității produsului, precum și îndeplinirea altor condiții ce sînt prevăzute pentru obiectivul care urmează să fie pus în funcțiune. Dacă obiectivul de investiție care trebuie recepționat este o capacitate de producție industrială, el este recepționat numai după recepția preliminară a lucrărilor de construcții-montaj. Se prevede posibilitatea cumulării într-o singură recepție a recepției preliminare și recepției punerii în funcțiune, dacă lucrările de construcții-montaj sînt terminate dar nu sînt recepționate. În cazul respingerii recepției, comisia înscris în procesul verbal cauzele și răspunderile, precum și măsurile care trebuie luate pentru intrarea în funcțiune a capacității de producție. În același mod procedează comisia de recepție la recepția definitivă a obiectivului.

c) **Recepția definitivă a obiectivului;** această recepție reprezintă o sinteză a celorlalte etape de recepție; ea se efectuează la termenul prevăzut pentru realizarea indicatorilor tehnico-economici aprobați, verificându-se modul în care s-au realizat acești indicatori, condițiile de exploatare prevăzute în documentațiile tehnico-economice, modul de comportare al construcțiilor și instalațiilor aferente obiectivului, de la recepția finală pînă la data recepției definitive. Dacă obiectivele ce se recepționează definitiv nu sînt obiective de investiții, se verifică în ansamblu modul de funcționare și de comportare în exploatare a întregului obiectiv, cu toate părțile lui componente. Legea nr. 8/1977 numește recepția definitivă, în ceea ce privește construcțiile, ca recepție finală. Prin recepția finală a construcțiilor se verifică și se atestă: comportarea normală în exploatare, în perioada de garanție, a obiectivului recepționat, inclusiv a lucrărilor aferente; efectuarea remedierii defectelor constatate la recepția preliminară sau apărute în perioada de garanție, precum și calitatea lor. Remedierea defectelor de calitate apărute în perioada de garanție se efectuează de către unitatea de construcții-montaj care a executat obiectivul recepționat.

Din cele arătate pînă acum credem că rezultă cu evidență importanța pe care o au comisiile de recepție și răspunderea ce revine acestora pentru admiterea la recepție numai a lucrărilor care corespund întocmai documentației tehnico-economice care a stat la baza execuției, iar procesele verbale de recepție încheiate de comisiile de recepție constituie, potrivit art. 62 din Legea nr. 8/1977, documentul de atestare a calității. Problema care se pune este aceea de a se ști care este natura răspunderii comisiilor de recepție, dacă este ea o răspundere materială sau este o răspundere civilă. Actele normative care reglementează recepția obiectivelor de investiții stabilește răspunderea comisiei de recepție, referindu-se uneori numai la această comisie, iar alteori la răspunderea acestei comisii împreună cu alte organe. Astfel, pct. 24 din anexa nr. 5 la H.C.M. nr. 900/1970 preve că, comisia de recepție răspunde pentru efectuarea în termen a recepțiilor și de calitatea acestora, prevedere pe care o regăsim și în art.

58 din Legea nr. 8/1977. Alteori, Legea nr. 8/1977 stabilește răspunderea la nivelul tuturor celor care participă la realizarea, controlul sau exploatarea construcțiilor; în art. 16 se prevede că personalul unităților de proiectare, de construcții-montaj, producătoare de materiale, elemente de construcții și instalații, al unităților beneficiare, precum și membrii comisiilor de recepție și ai organelor de control, răspund, potrivit legii, material, civil, disciplinar, contravențional ori penal, pentru orice defecțiuni de calitate produsă din culpa lor, în perioada de garanție și durata de serviciu normată. Iar prin art. 77 se stabilește că prin confirmarea calității construcțiilor de către organele de control tehnic al calității, de către organizațiile beneficiare de investiții sau de către comisiile de recepție nu este înlăturată răspunderea directă pentru calitate a celor care au organizat și condus personal procesul de proiectare și execuție și nici a celor care au proiectat sau executat direct construcții la care ulterior se constată defecțiuni. Se prevede, în continuare, că persoanele însărcinate cu efectuarea controlului răspund de calitatea construcției împreună cu proiectantul, constructorul și beneficiarul, fiecare potrivit atribuțiilor și gradului său de vinovăție. Prin textele de lege amintite este înlocuită o răspundere conjunctă a membrilor comisiilor de recepție și a membrilor organelor de control cu răspunderea unităților proiectante, constructoare și beneficiare ale obiectivului de investiții. Însă, potrivit principiului din dreptul muncii, spre deosebire de acela din dreptul civil, nu se poate concepe o culpă comună a personalului muncitor și a unității păgubite, deoarece culpa unității ca persoană juridică, este culpa personalului acestei unități și deci răspunderea, într-o asemenea situație revine personalului vinovat, iar unitatea își acoperă paguba de la aceștia, potrivit prevederilor Codului muncii. Pe de altă parte, în componența comisiei de recepție intră persoane care nu sînt încadrate la unitatea beneficiară. Comisia de recepție nu este, deci, organul unității beneficiare, cum este, de exemplu, comisia de recepție a produselor constituită potrivit prevederilor Legii nr. 71/1969. Comisia de recepție, pentru obiectivele de investiții, fără să fie persoană juridică, este un organ, un colectiv autonom și distinct numit de organele prevăzute de lege, cu drepturi și obligații proprii. Autonomia și independența asigură acestei comisii posibilitatea să hotărască cu privire la certificarea calității obiectelor recepționate, confirmînd îndeplinirea condițiilor legale de calitate sau refuzînd recepționarea obiectivelor care nu îndeplinesc aceste condiții. Datorită acestei poziții specifice pe care o are comisia de recepție față de unitățile persoane juridice care concurează la realizarea unui obiectiv de investiții, răspunderea ei este o răspundere civilă care se angajează potrivit prevederilor din Codul civil. În aceste condiții, desigur că membrii comisiei de recepție care nu au semnat procesul-verbal de recepție sau l-au semnat cu opinia lor separată, nu pot fi făcuți răspunzători. Membrii comisiei care au semnat procesul-verbal de recepție pot fi făcuți răspunzători dacă se stabilește în sarcina lor o vinovăție și o legătură între fapta lor culpabilă și prejudiciul produs. Desigur că în cazul în care un obiectiv recepționat de comisia de recepție se dovedește a fi totuși necorespunzător, răspunderea revine unității constructoare sau proiectante, ori chiar unității beneficiare, deoarece cauza directă a producerii prejudiciului prin executarea unui obiectiv de investiții necorespunzător este fapta unității persoană juridică, raportul de causalitate stabilindu-se între fapta acestora și prejudiciul produs. Astfel, într-o speță venită spre soluționare în fața Arbitrajului de Stat, s-a decis că admiterea la recepția preliminară a unei construcții neexecutate integral sau executate calitativ necorespunzător nu poate înlătura răspunderea unității de execuție, care este ținută să suporte consecințele omisiunii sale culpabile de a remedia operativ deficiențele și de a completa lucrările lipsă (Decizia P.A.S. nr. 1597 din 31 mai 1977). În cazul, însă, în care se va constata că comisia de recepție putea evita producerea prejudiciului, dacă și-ar fi îndeplinit cu rigurozitate atribuțiile ce-i reveneau și ar fi amînat sau respins recepția, ușurința cu care a lucrat sau neglijența de care a dat

dovadă, deși nu constituie o faptă directă, ci numai o condiție, această condiție constituie o posibilitate, certă și concretă, care devine o faptă indirectă, în raport cauzal cu prejudiciul suferit de unitatea beneficiară. În ceea ce privește dreptul la despăgubire al unității păgubite, aceasta se poate îndrepta împotriva întregului colectiv care alcătuiește comisia de recepție sau numai împotriva unora dintre membri, fiecare dintre membri comisiei răspunzând pentru întreaga pagubă produsă unității. Sub aspectul practic al problemei răspunderii, unitatea păgubită va trebui însă să stabilească în ce măsură urmează să răspundă comisia de recepție și care este răspunderea ce revine unității constructoare sau proiectante, pentru a putea stabili pentru ce valoare urmează să răspundă unitatea sau unitățile persoane juridice și care este valoarea pagubei pe care trebuie s-o suporte persoanele din componența comisiei de recepție. Sub aspect procedural va fi necesar ca acțiunea împotriva persoanelor juridice culpabile să fie introdusă la Arbitrajul de Stat, iar împotriva membrilor comisiei de recepție la judecătoria.

drd. Gh. ȚIGAERU

Aspecte privind contractul de cooperare

Prin Decretul Consiliului de Stat nr. 72/1978 s-a aprobat Statutul cooperării în producție între întreprinderi industriale de stat și cooperativele meșteșugărești.

Cooperarea în producție se organizează pe baza acordului de voință al întreprinderilor de stat și al cooperativei meșteșugărești.

Activitatea de cooperare se desfășoară pe baza contractelor anuale de cooperare încheiate între cooperativele meșteșugărești, în calitate de furnizoare și întreprinderile de stat în calitate de beneficiare (art. 6 alin. 1 din Statut). Contractul de cooperare are — astfel cum se prevede expres în art. 8 — caracterul de contract economic.

La baza contractelor anuale de cooperare stau — în baza art. 7 — protocoalele încheiate între ministerele în subordinea cărora se află întreprinderile care cooperează și Uniunea Centrală a Cooperativei Meșteșugărești. Protocolul are caracterul de veritabil act de planificare deoarece nominalizează părțile contractante și volumul de cooperare al fiecărei unități de stat și cooperatiste. Ele sint obligatorii pentru părțile contractante.

Potrivit art. 4 din Statut, activitatea de cooperare se poate organiza pentru realizarea de către unitățile cooperativei meșteșugărești a următoarelor categorii de produse și lucrări :

- reperi, piese de schimb, ansamble, subansamble și alte asemenea produse, precum și alte lucrări cu caracter industrial necesare producției întreprinderilor industriale de stat ;

- părți componente sau produse finite, din categoria bunurilor de consum ce se contractează de întreprinderile de stat pentru fondul pieței sau pentru export.

În contractul de cooperare încheiat între întreprinderile de stat și cooperativele meșteșugărești se vor insera clauze concordante cu conținutul contractului încheiat de unitatea de stat în calitate de furnizor general — cu beneficiarul potrivit art. 20 alin. 2 și 3 din Legea nr. 71/1969.

Intrucât obiectul acestor contracte economice este strict delimitat prin art. 4 din Statut, orice contract de cooperare încheiat între unitățile industriale de stat și cooperativele meșteșugărești, având un alt obiect este nul.

Cuprinsul acestor contracte va fi cel specificat în art. 22 din Legea nr. 71/1969, care se va completa cu următoarele clauze specifice, cuprinzând obligațiile părților contractante.

Întreprinderea de stat, participantă la cooperare, în calitate de beneficiară, se obligă în principal, potrivit art. 9 din Statut :

- să asigure cooperativei documentațiile tehnice, tehnologiile de fabricație, normele de consum și de producție necesare pentru realizarea produselor, sortimentelor, modelelor și lucrărilor ;

- să pună la dispoziția cooperativei, din disponibilitățile existente, contra cost sau cu chirie, potrivit legii, utilajele necesare ;

- să asigure cooperativei, din repartiții, stocuri sau din alte disponibilități, necesarul de materii prime și materiale ;

- să asigure condițiile necesare pentru continuitatea producției cooperativei ;

- să preia și să deconteze la termenele contractuale produsele realizate de cooperativă ;

- să asigure, la cererea cooperativei, asistența și îndrumarea tehnică necesare asimilării noilor tehnologii de fabricație ;

- să exercite controlul tehnic de calitate, prin cadre proprii de specialitate și prin instruirea corespunzătoare a lucrătorilor din cooperativă.

Cooperativa meșteșugărească participantă la cooperare, în calitate de furnizoare, se obligă în principal, potrivit art. 10 din Statut :

- să asigure folosirea tuturor fondurilor fixe aferente unității de producție desemnate prin contract pentru realizarea producției și să se îngrijească de buna lor funcționare ;

- să realizeze, potrivit planului, lucrările de investiții necesare și să pună în funcțiune utilajele și instalațiile primite de la întreprinderea beneficiară ;

- să plătească contravaloarea utilajelor și a instalațiilor sau chiria aferentă perioadei de utilizare, potrivit legii ;

- să asigure mijloacele financiare și forța de muncă necesare îndeplinirii obligațiilor asumate ;

- să creeze condiții corespunzătoare pentru introducerea tehnologiilor moderne indicate de beneficiară în care scop va asigura mijloacele necesare din fonduri proprii sau din credite ;

- să asigure exercitarea de către beneficiară a îndrumării controlului asupra organizării producției și a muncii, normării consumurilor și calității produselor ;

- să realizeze producția fizică și valorică la termenele și în condițiile prevăzute în contract.

În perioada de executare a contractului, cu acordul părților, acesta poate fi completat cu noi prevederi adiționale.

Potrivit art. 8 din Statut, în contractul economic de cooperare se pot înscrie clauze privind condițiile de modificare, prelungire sau încetare.

Cooperarea va fi organizată — de regulă — între unitățile de stat și cele cooperatiste din aceeași localitate sau județ. În unele cazuri — nenominalizate dar admise actul normativ (art. 5) — cooperarea se poate organiza și între întreprinderi și cooperative din județe diferite.

Unitățile interesate pot încheia contracte — cadru de cooperare pe mai mulți ani, care vor sta la baza contractelor anuale de cooperare. Aceste contracte cadru se încheie în vederea asigurării, pe perioade mai mari, a bazei materiale, a organizării producției și a muncii și pentru o utilizare cât mai eficientă a capacităților de producție.

Potrivit art. 6 alin. final din Statut, contractul-cadru de cooperare se aprobă de adunarea generală a oamenilor muncii din întreprindere și de adunarea generală a membrilor cooperativei meșteșugărești.

Specificitatea contractului economic prezentat constă în faptul că :

- se poate încheia numai între unități industriale de stat și cooperative meșteșugărești.

- unitățile de stat pot avea numai calitatea de beneficiare iar cooperativele numai aceea de furnizoare ;

- obiectul contractului este complex.

Dr. C. JORNESCU

Limitele folosirii comenzii confirmate în scris

Potrivit art. 24 din Legea nr. 71/1969, modificată și completată, comanda confirmată în scris, în termenul prevăzut de lege, echivalează cu contract încheiat.

În privința sferei de utilizare a acestei forme simplificate de contractare, se impun precizările pe care le vom face în continuare.

Reglementând în capitolul III, secțiunea 3, contractele interne pentru realizarea operațiunilor de export și import, legea amintită se referă numai la contractul încheiat în forma înscrisului unic, fără să menționeze posibilitatea părților de a recurge la formele simplificate de contractare.

Acest mod de a reglementa încheierea contractelor la care ne referim, este în concordanță cu specificul raporturilor respective, cu îndatoririle care revin părților, în special, cu prilejul stabilirii raporturilor de comision care au ca obiect realizarea operațiunilor de import. Drepturile și obligațiile unității comisionare, ca și a celei comitente, nu ar dobîndi o configurare corespunzătoare prin utilizarea comenzii confirmate în scris.

Este ceea ce, de altfel, a stabilit practica arbitrală înainte de modificarea și completarea Legii contractelor economice prin Legea nr. 3/1979. Ne referim, în acest sens, la Decizia primului arbitru de stat nr. 1244/1979 prin care s-au reținut următoarele:

„Cu hotărîrea sus-menționată, arbitrajul a respins acțiunea, reținînd că pretențiile privind dobînda de 6% pe an încasată de organele bancare, nu pot fi admise, întrucît importul a fost realizat fără respectarea formei scrise a contractului economic de comerț exterior pe bază de comision.

S-a reținut de către arbitraj că fișa tehnică nu suplinese lipsa raporturilor contractuale, astfel că operațiunii în cauză nu i se pot recunoaște decât efectele restrinse stabilite de practica arbitrală în legătură cu prestațiile îndeplinite fără respectarea formei scrise a contractului prevăzută de lege, iar în cadrul acestor efecte restrinse nu se pot include și dobînzile bancare.

Soluția pronunțată urmează să fie menținută, fiind temeinică și legală, iar criticile formulate de petiționar nu pot fi reținute, întrucît... importurile se efectuează de întreprinderile de comerț exterior în contul unităților economice beneficiare pe baza contractelor economice de comerț exterior pe bază de comision.

În speță, între reclamanta importatoare... și pîrita, beneficiară de import... nu s-a încheiat contract economic de comerț exterior pe bază de comision pentru importul realizat.

Ca urmare, în lipsa raporturilor contractuale, arbitrajul a reținut întemeiat că pretențiile reclamantei privind dobînzii bancare pentru achitarea cu întîrziere a prețului mărfii... sînt neîntemeiate.

Susținerea petiționarei în sensul că raporturile contractuale trebuie considerate încheiate în condițiile art. 3 (astăzi, art. 24) din Legea nr. 71/1969 respective a comenzii — în speță, fișa tehnică întocmită de pîrita II — urmată de acceptare și executare, nu poate fi reținută.

Aceasta întrucît în speță nu se poate face aplicațiunea dispozițiilor normative din Legea nr. 71/1969, atîta timp cît importurile nu se realizează în condițiile unor contracte de furnizare, ci în condiții de comision...“.

O altă limită a utilizării comenzii confirmate în scris se referă la domeniul lucrărilor de construcții-montaj. Valoarea însemnată a acestor lucrări ca și complexitatea drepților și obligațiilor care revin părților la realizarea unor investiții de anvergură, impun folosirea, de regulă, a contractului încheiat în forma înscrisului unic.

Îată ce s-a reținut, în această privință, prin Decizia primului arbitru de stat nr. 2038/1979:

„Potrivit art. 4 din Regulamentul privind contractul de antrepriză pentru lucrările de construcții-montaj, pentru executarea lucrărilor de construcții-montaj, unitățile so-

cialiste sînt ținute să încheie contractul de antrepriză în formă scrisă.

În mod excepțional, prevederile pct. 20 din Instrucțiunile C.S.C.A.S. — M.F. nr. 7/1967 admit ca lucrările ale căror valori nu depășesc suma de 50 000 lei pe obiect să fie executate pe bază de comandă date de beneficiar și confirmată în scris de antreprenorul general.

Reglementarea specială a contractului de antrepriză pentru lucrările de construcții-montaj nu prevede ca modalitate de contractare, contractul urmat de executare.

În speță, reclamanta a executat lucrările... pe baza comenzii emise de pîrita, adică fără respectarea formei scrise prevăzute de lege.

Așa fiind, în mod corect pîrita nu a fost sancționată cu penalități pentru întîrzierea în plată...“.

Socotim că această soluție evidențiază importanța pe care o prezintă respectarea formei scrise a contractului prevăzută de lege și este de natură să stimuleze părțile în direcția îndeplinirii obligațiilor, care le revin în această privință.

I. ICZKOVITS

comerț exterior

Contracte de comerț exterior (I)

Prin Legea contractelor economice au fost reglementate, în cadrul capitolului III, contractele de comerț exterior. Art. 52 din Legea menționată prevede: „Activitatea de comerț exterior și de cooperare economică internațională se desfășoară pe baza următoarelor categorii de contracte:

- a) contracte externe încheiate cu partenerii străini;
- b) contracte interne pentru realizarea operațiunilor de export, import și cooperare economică internațională, încheiate între unitățile producătoare pentru export sau beneficiare de importuri și întreprinderile de comerț exterior“.

SEMNIFICAȚIA CLASIFICĂRII BIPARTITE A CONTRACTELOR PRIVIND ACTIVITATEA DE COMERȚ EXTERIOR

Realizarea schimburilor economice internaționale și continua intensificare a acestora necesită, în primul rînd, statuarea unor relații economice adecvate la nivel macroeconomic, instrumentele juridice fiind tratatele internaționale bi și multilaterale, care, în acest domeniu, poartă, de regulă, denumirea de acorduri (comerciale și de plăți, de clearing, de cooperare economică și tehnico-stîințifică), protocoale etc. Asemenea tratate, cum bine este cunoscut, nu generează direct drepturi și obligațiuni privind traducerea în fapt a unor acțiuni concrete de schimburi economice internaționale; rolul acestora este ca prin conținutul lor să creeze climatul politic-social și economic-juridic menit să faciliteze contactele directe dintre parteneri și care, prin tratativele pe care le desfășoară, finalizează operațiuni concrete, materializate în contracte comerciale internaționale. Așadar, tratatele internaționale — importante izvoare de drepturi și obligațiuni între state — îndeplinesc funcția de catalizator a unor asperități (taxe vamale, tratamente de drept diferite de la țară la țară etc.) născute din regimul economico-social concretizat, în sistemele de drept diferite ale statelor cointeresate în colaborare reciprocă și a căror înlăturare sau ameliorare (ne referim la asperități) creează condiții favorabile realizării în fapt a acțiunilor concrete comerciale. Evident, în toate cazurile, actele care stabilesc raporturile juridice, concrete, de realizare a schimburilor economice sînt contractele comerciale internaționale, al căror conținut și formă sînt determinate de natura, obiectul și modalitățile de realizare a schimburilor respective.

Plecind de la această realitate, prin art. 52 al Legii pe care o comentăm se face precizarea judiciară că activitatea de comerț exterior se realizează în baza a două categorii de contracte: a) contracte externe încheiate cu parteneri străini și b) contracte interne. Această clasificare bipartită a contractelor care se încheie și în baza cărora se asigură realizarea planului de comerț exterior și de cooperare economică internațională corespunde întru totul realității și este plină de semnificații, atât pe plan juridic, cât și economic.

În primul rând, sub aspect juridic, prin clasificarea menționată se face o demarcație netă între prima categorie de contracte, denumite în literatura de specialitate **contracte comerciale internaționale** care, așa cum vom vedea, au o reglementare proprie, cu izvoare de drept complexe, și între cea din a doua categorie, care sînt **contracte economice**, supuse exclusiv dreptului intern.

În al doilea rând, clasificarea bipartită adoptată de Lege marchează natura juridică a raporturilor pe care le concretizează cele două categorii de contracte, deși sub aspect economic urmăresc aceeași finalitate: realizarea planului de comerț exterior și cooperare economică internațională. Astfel, prin contractele din prima categorie — contracte comerciale internaționale — se stabilesc raporturi comerciale internaționale, unul din parteneri fiind în toate cazurile un străin, pe cîtă vreme, prin cele din a doua categorie raporturile care iau naștere sînt interne, de natură economică, părțile fiind întotdeauna două organizații economice române.

Cu privire la finalitatea comună a celor două categorii de contracte — realizarea planului de comerț exterior — credem că se impune să subliniem că ele contribuie în mod diferit, dar într-o strînsă interdependență, și în mod sincronizat. Astfel, luînd de pildă contractul economic de livrări pentru export, prin el se concretizează mărfurile care urmează a fi expediate direct cumpărătorului extern, a căror condiții externe de vânzare sînt stabilite însă prin contractul comercial de vânzare-cumpărare internațională.

Această strînsă intercondiționare a celor două categorii de contracte, legate între ele prin obiectul lor comun, credem că a determinat pe legiuitor să le trateze în cadrul aceluiași capitol, deși cele din prima grupă, strict juridic, nu fac parte din marea familie a contractelor economice. Evident, neluarea lor în considerare ar fi însemnat să fie înlăturată însăși legătura dialectică care există între cele două categorii de contracte, fiind de necontestat faptul că numai împreună constituie armătura juridică a tuturor operațiunilor comerciale care se derulează și care au ca finalitate realizarea planului de comerț exterior.

CONTRACTELE EXTERNE — TRĂSĂTURI PROPRII — DREPTUL APLICABIL.

Am arătat mai sus că în dreptul comerțului internațional contractele externe — în accepțiunea Legii contractelor economice — poartă denumirea de contracte comerciale internaționale, denumire care tinde să facă o demarcație între aceste contracte și celelalte contracte internaționale care nu au caracter comercial. Este bine știut că însăși Legea nr. 1/1971 privind activitatea de comerț exterior și cooperare economică și tehnico-științifică internațională face această distincție, prin art. 3, alin. final, potrivit căruia „introducerea sau scoaterea din țară, definitivă sau temporară, prin colete sau de către călători, de bunuri destinate uzului sau consumului personal sau familial, conform dispozițiilor legale, nu constituie activitate de comerț exterior”.

Așa fiind, se pune problema: Ce elemente esențiale determină ca un anumit contract să fie considerat sau nu contract comercial internațional? Literatura de specialitate dă următorul răspuns: comercialitatea și internaționalitatea raportului juridic pe care îl concretizează contractul extern supus analizei, sînt cele două elemente definitorii; în funcție de existența sau inexistența acestor elemente — cumulativ — contractul extern în cauză va fi considerat sau nu drept contract internațional.

a) **Comercialitatea.** În dreptul socialist român caracterul comercial al actelor și faptelor de comerț exterior este

definit pe baza naturii obiective a acestora; astfel, potrivit Legii nr. 1/1971, art. 3, alin. 1, sînt operațiuni comerciale următoarele activități: „vînzarea, cumpărarea sau schimbările de mărfuri, prestările de servicii, transporturile și expedițiile internaționale, proiectarea și executarea de lucrări, asistența sau colaborarea tehnică, vînzarea sau cumpărarea de licență pentru folosirea brevetelor de invenții sau a procedeelelor tehnologice, consignația sau depozitul, reprezentarea și comisionul, operațiunile financiar-valutare, asigurările, turismul și, în general, orice acte sau fapte de comerț, precum și prospectările, ofertele, demersurile, tratativele și înțelegerile privind asemenea operațiuni”. Din textul citat rezultă că legea menționată nu oferă o definiție de sinteză a comercialității, ci o definiție enunțativă, fapt ce rezultă cu evidență din precizarea că sînt operațiuni de comerț exterior „în general, orice acte sau fapte de comerț”; într-adevăr, prin alte acte normative sfera de cuprindere a acestora a fost lărgită. Mai recent, prin Decretul nr. 276/1979, art. 2, au fost adăugate la lista actelor și faptelor de comerț exterior și operațiunile comerciale pentru aport valutar, operațiuni care urmează să capete o dezvoltare substanțială în activitatea întreprinderilor noastre de comerț exterior.

Față de împrejurarea că în dreptul nostru actele și faptele de comerț nu sînt limitativ stabile prin norme de drept, considerăm că natura comercială a unor astfel de acte și fapte urmează a fi stabilită în funcție de faptul dacă ele reprezintă — în mod cumulativ — activități care stau la baza schimburilor economice internaționale și dacă aceste activități sînt desfășurate de întreprinderi care au ca obiect specializat realizarea lor, în mod curent.

b) **Internaționalitatea.** Prin noțiunea de internaționalitate a unui raport comercial se înțelege acea trăsătură proprie a unui astfel de raport imprimată de existența unor elemente de extraneitate. Cu alte cuvinte, în această accepțiune noțiunea de internaționalitate este sinonimă cu aceea de extraneitate, marcată de prezența numerică sau a mai multor elemente străine, de natură să scoată raportul juridic respectiv de sub incidența exclusivă a dreptului național al unui anumit stat, devenind astfel susceptibil de a fi cîrmuit de sisteme de drept ale mai multor state. Astfel, de exemplu, existența elementelor de extraneitate transformă noțiunea de vânzare internă, într-una internațională cu importante consecințe; raportul juridic încheiat iese parțial sau total de sub jurisdicția internă a unui anumit stat, jurisdicție care se completează cu uzanțele și normele dreptului comerțului internațional sau cu normele de drept civil și comercial ale unui alt stat. Cu alte cuvinte, pentru ca un raport juridic să poată fi calificat drept raport comercial internațional, el trebuie să conțină, în afară de elemente de comercialitate, elementul de extraneitate, care să-l facă susceptibil de a fi guvernat de sistemul de drept a mai multor state.

Dacă necesitatea existenței elementului de extraneitate pentru ca o vânzare să fie calificată internațională nu mai este pusă în discuție, cu privire la determinarea lui, în literatura de specialitate s-au formulat unele păreri, dacă nu total contradictorii, în orice caz nu univoce. De regulă, într-un raport juridic comercial internațional elemente de extraneitate pot constitui:

— **subiectele;** în orice contract internațional, unul din subiectele contractului — fie cumpărătorul, fie vînzătorul — este străin (astfel, dacă într-un contract de vânzare la export, vînzătorul este o unitate economică din țara noastră, cumpărătorul este o persoană străină, care, în cazul statelor capitaliste, poate să fie o persoană juridică sau fizică);

— **obiectul contractului,** poate să fie străin în cazul în care contractul se încheie în țara noastră, dar mărfurile se află în străinătate; astfel, în cazul unui contract de import, încheiat cu reprezentantul unei firme străine, aflată în București, vor exista două elemente de extraneitate: unul din subiecte (vînzătorul) și obiectul contractului, respectiv marfa aflată în străinătate;

— **locul unde urmează să se execute contractul** încheiat constituie element de extraneitate la toate contractele externe în care locul unde urmează să se execute con-

tractul este într-o altă țară; de asemenea, contractul se execută în străinătate și în cazul când plata prestației executate se face la banca clientului.

Am arătat mai sus, că drept consecință a elementelor de extraneitate pe care le conține un raport comercial, respectiv a internaționalității sale, acesta iese de sub jurisdicția unui anumit sistem de drept. Așa fiind, se pune o nouă problemă: care sînt izvoarele sale de drept? Doctrina este unanimă în sensul că izvoarele raporturilor comerciale internaționale sînt tratatele, uzanțele internaționale și sistemul de drept național adoptat de părțile contractante.

a) **Tratatele internaționale.** Reamintim că potrivit Convenției de la Viena din 1969, cu privire la dreptul tratatelor, art. 2, lit a, „prin expresia *tratat*, se înțelege un acord internațional încheiat în scris între state și guvernat de dreptul internațional, fie că este consemnat într-un instrument unic, fie în două sau mai multe instrumente conexe, oricare ar fi denumirea sa particulară”. Așadar, denumirea generică de *tratat internațional* este atribuită oricărui document încheiat între două sau mai multe state, sub formă scrisă, indiferent de modul de materializare și de denumirea particulară pe care o poartă, prin care se stabilesc raporturi de drept internațional.

Ca urmare a intensificării relațiilor internaționale a statelor, denumirile tratatelor s-au diversificat considerabil, fiecare dintre acestea definind un anumit gen de raporturi pe care le reglementează sau nivelul la care se încheie. Cele mai frecvent denumiri în care se consemnează înțelesuri între state, întâlnite în practica internațională sînt: *acord*, *act*, *act de capitulare*, *aranjament*, *armistițiu*, *avenant*, *cartă*, *cartel*, *capitulație*, *compromis*, *comunicat comun*, *convenție*, *declarație*, *gentlemen's agreement*, *modus vivendi*, *pact*, *protocol*, *schimb de note*, *statut*, *tratat*. Referindu-ne numai la acele tratate internaționale al căror conținut îl constituie schimburile economice interstatale arătam că denumirile sub care apar mai frecvent sînt următoarele: *acorduri comerciale* și de plăți, *acorduri de cîrling*, *acorduri de cooperare economică* și tehnico-științifică, *procoloale* etc. *Tratatele internaționale*, oricare ar fi denumirea lor particulară, privesc sub aspectul numărului de participanți la semnarea lor, se grupează în două mari categorii: **tratate multilaterale**, la elaborarea, definitivarea și semnarea cărora participă trei sau mai multe state; **tratate bilaterale** încheiate numai între două state. Clasificarea prezentată prezintă interes practic, deoarece conținutul și funcțiile lor sînt diferite.

Ca izvoare de drept ale contractelor comerciale internaționale, tratatele, în special cele multilaterale, reglementează o serie de conflicte de drept apropiind sistemele de drept ale statelor. Prin efortul comun al statelor, care acționează de regulă, în cadrul unor organisme internaționale, se elaborează norme de drept uniform consfințite prin convenții internaționale semnate de statele participante și a căror aplicare înlătură conflictele dintre normele de drept național al acestora, sau completează unele prevederi din sistemele respective de drept. Un exemplu luat din domeniul care ne preocupă este concludent. Prin Convenția cuprinzînd *Legea uniformă asupra cambiilor și biiletelor* la ordin adoptată la Geneva în anul 1930 a fost creat un adevărat drept unionist, aplicabil în toate statele semnatare sau care au aderat ulterior la această convenție. Existența acestei Convenții facilitează considerabil emiterea, circulația și plata cambiilor și a biiletelor la ordin — instrumente cu un rol covârșitor în mecanismul comerțului internațional.

Alte acte normative cu valoare de tratate internaționale multilaterale, care stau la baza schimburilor economice între țările socialiste membre ale Consiliului de Ajutor Economic Reciproc sînt: Convenția privind decontările multilaterale și organizarea Băncii Internaționale de Colaborare Economică, *Condițiile Generale de Livrare C.A.E.R., 1968/75*, *Condițiile Generale de Montaj C.A.E.R. 1973*, *Condițiile Generale de Deservire Tehnică C.A.E.R. 1973*, *acordurile comerciale și de plăți aplicabile contractelor de comerț exterior*.

Forța juridică a tratatelor internaționale, ca izvoare de drept ale contractelor comerciale este considerabilă dacă avem în vedere că normele de drept cu caracter imperativ sînt obligatorii pentru părțile contractante. Astfel, dacă un acord comercial încheiat de statul nostru cu un alt stat, să spunem Argentina, prevede, pentru promovarea schimburilor economice reciproce plafonarea dobînzilor la livrările de credit la n_0 , orice clauză care s-ar înscrie într-un contract comercial încheiat între cei doi parteneri din cele două țări prin care s-ar stipula o dobîndă mai mare, violînd **prevederile imperative** ale acordului, sînt privity ca nule. De aici nevoia să se facă o analiză atentă a modului de redactare a textelor acordurilor comerciale, analiză care va permite să se facă o distincție între normele de drept **supletive**, respectiv acelea care au caracter de recomandare și de care părțile țin seama numai în măsura în care răspund intereselor reciproce, și cele **imperative**, de care nu pot să se îndepărteze prin acordul lor de voință, iar dacă o asemenea înțelegere a fost realizată, ea este privită ca nescrisă în contract. Este una din situațiile în care **lex voluntatis** nu operează.

b) **Uzanțele comerciale internaționale.** Alături de convențiile internaționale o importanță deosebită în prefigurarea și definitivarea contractelor comerciale internaționale o au uzanțele comerciale internaționale, care s-au conturat prin folosirea repetată a unor clauze contractuale. Întrucît însă aceste uzanțe comerciale internaționale au dobîndit înțelesuri diferite în cadrul anumitor sisteme juridice naționale, practica comercială internațională a mers mai departe, operînd o anumită standardizare și unificare a acestora, înfăptuită prin metode diferite și anume: adoptarea de condiții uniforme cu caracter general; elaborarea de contracte model privind categorii speciale de mărfuri; includerea într-un anumit contract comercial internațional concret a unor condiții generale de livrare.

Pe această linie, Camera de Comerț Internațională consultîndu-se cu diferitele sale comitete naționale, a împlinit o importantă operă de unificare și standardizare a clauzelor comerciale prin publicarea regulilor **Incoterms 1953 (International rules for the interpretations of trade terms)**, care constituie o formă îmbunătățită a primei variante din 1936. Regulile **Incoterms** sînt larg folosite în contractele comerciale internaționale încheiate de întreprinderile române de comerț exterior cu persoane fizice sau juridice din statele nesocialiste, precum și în cele încheiate cu organizații economice din alte state socialiste. Corespunzător Regulilor **Incoterms — 1953**, în S.U.A. au o largă aplicare **The Revised American Foreign Trade Definition — 1941** (prescurtat R.A.F.T. — 1941).

Un rol deosebit de însemnat în standardizarea și unificarea clauzelor comerciale internaționale pentru diferite categorii de mărfuri a fost jucat de către Comisia Economică pentru Europa a Organizațiilor Națiunilor Unite prin întocmirea a o serie de contracte tip (standard contracts) și condiții generale de livrare (general conditions for deliver). În întocmirea acestora, Comisia Economică pentru Europa a O.N.U. pornește de la practica comercială internațională deja existentă, și se preocupă, întotdeauna, de îmbunătățirea lor calitativă. Fruct al cooperării a numeroși experți din țările europene socialiste și nesocialiste, *Condițiile generale de livrare și contractele model* întocmite de Comisia Economică pentru Europa iau în considerare în mod egal interesele partenerilor la comerțul internațional. Printre aceste uzanțe internaționale o răspîndire deosebită o cunosc *Condițiile generale Model 730* pentru exportul de bunuri de consum durabile și de articole de construcții, *Model 574* pentru furnituri de materiale și echipamente pentru export etc.

c) **Dreptul intern — alegerea lui de către părți.** Cu toate progresele obținute în statornicirea — prin metode contractuale sau legale — a unui cadru juridic internațional uniform, numeroase probleme ale contractelor comerciale internaționale continuă să fie supuse legislației civile sau comerciale naționale. Pe drept cuvînt se susține în literatura de specialitate că legiuirile civile naționale ale diferitelor state, fără a se deosebi după sistemul socio-economic și juridic cărora aparțin, ori după gradul dezvoltării

lor economice, au constituit și vor constitui încă multă vreme, una din sursele dreptului comerțului internațional. În principiu, însă, normele de drept civil cuprinse în legislațiile civile naționale considerate în ele însele, nu ne răspund la chestiunea de a ști care dintre legislațiile civile potențialmente aplicabile unui raport comercial internațional va circumscrie acest raport. Continuă astfel să se ridice chestiunea de a ști care este legea competentă să circumscrie un anumit contract comercial internațional. Corespunzător exigențelor comerțului internațional, normele de drept internațional privat ale majorității statelor recunosc părților dintr-un contract de comerț exterior facultatea de a desemna ele însele legea competentă să reglementeze condițiile de validitate și efectele contractului (**lex contractus**). Este principiu de drept internațional privat, caracteristic contractelor comerciale internaționale, exprimat prin formula **lex voluntatis**.

Alegerea dreptului național aplicabil, potrivit principiului **lex voluntatis**, se face de către părțile contractante. Așadar, principiul **lex voluntatis** este norma conflictuală potrivit căreia condițiile de validitate și efectele contractului comercial internațional sînt supuse legii alese de părți; libertatea părților de a desemna legea contractului ține seama cel mai bine de cerințele comerțului internațional; într-adevăr, schimbul de mărfuri între țări și popoare se poate realiza cu mai multă înlesnire, dacă părțile au posibilitatea să adapteze contractul condițiilor juridice atît de variate ale diverselor piețe străine; concesiile reciproce, pe care le implică orice tranzacție comercială, ar întîmpina serioase dificultăți, dacă unul dintre parteneri ar trebui să se conformeze cu strictetele dispozițiilor prestabilite de legislația sa, fără să poată lua în considerare și eventual accepta propunerile susținute de celălalt contractant, în temeiul unui alt sistem de drept.

Din punct de vedere economic, plecînd de la finalitatea urmărită de alegerea unui sistem de drept adecvat — soluționarea echitabilă și fundamentală pe norme de drept a eventualelor litigii — credem că prin contractele comerciale de vânzare internațională este indicat să fie adoptate acele sisteme de drept care au o legătură cu obiectivul contractului. Consecințele nerespectării acestui deziderat economic le demonstrăm prin următorul exemplu. Într-o speță privitoare la un contract de vânzare de măsline de către o firmă din Grecia către o întreprindere română de comerț exterior, ivindu-se neînțelegeri referitor la calitatea mărfii livrate, s-a pus problema criteriilor de care depinde determinarea proprietăților calitative ale unor asemenea produse și modul de a se efectua calibrajul lor. Contractul era supus, printr-o clauză explicită, legii române, care însă nu prevede absolut nimic referitor la cultura măsurilor. În consecință, Comisia de arbitraj din București a trebuit să înlăture — sub aspectul arătat, deci parțial — incidența legii noastre aplicînd-o pe cea greacă, deoarece cuprîndea toate reglementările necesare în vederea soluționării pricinii (Hotărîrea nr. 42/1971). În situația la care ne-am referit, legea desemnată de părți a fost deci parțial substituită printr-o alta, stabilită de organul de jurisdicție. Asemenea intervenții nu sînt însă admise, potrivit dreptului internațional privat român, decît în cazuri de excepție și anume numai atunci cînd opțiunea exercitată de părți se dovedește a fi improprie, ca rezultat al unei erori.

Prin derogare de la acest principiu, contractele comerciale internaționale, încheiate de organizațiile economice române cu organizațiile economice din celelalte state socialiste membre ale C.A.E.R. sînt supuse normelor de drept material uniform adoptate de aceste state prin Condițiile generale de livrare a mărfurilor între organizațiile țărilor membre ale C.A.E.R. 1968/1975, Condițiile generale de montaj C.A.E.R. 1970 și Condițiile generale de deservire tehnică C.A.E.R., 1970. Desigur, aceste norme uniforme, cu toate că ne oferă o reglementare cuprinzătoare a contractelor comerciale la care se referă, nu sînt exhaustive; de aceea, ele se completează cu normele de drept material intern și anume cu normele de drept civil general, prevăzute în legislația țării organizației economice vânzătoare. Este, ceea ce se numește în literatura juridică, principiul **lex contractus**.

Contractele comerciale internaționale, atunci cînd potrivit normelor de drept internațional privat al Republicii Socialiste România sînt supuse legii române (**lex cause**) își au sediul de reglementare în Codul civil și în legislația civilă intrinsecă, precum și în Codul comercial și legislația comercială extrinsecă. Ele nu sînt supuse legislației economice, în înțelesul pe care această noțiune juridică îl are în dreptul nostru. În acest sens se pronunță și Legea contractelor economice cînd prin art. 63, lit. f, se referă la viitorul Cod general al activității de comerț exterior al Republicii Socialiste România.

CONTRACTELE ECONOMICE PENTRU REALIZAREA OPERAȚIUNILOR DE EXPORT ȘI IMPORT — TRĂSĂTURI PROPRII

Legea pe care o comentăm, prin art. 72, consacră două tipuri de contracte economice menite să stabilească raporturi juridice dintre unitățile producătoare și întreprinderile de comerț exterior pentru desfășurarea operațiunilor de export și import: a) contracte economice de comision și b) contracte economice de livrare, executări de lucrări sau prestări de servicii.

a) **Contractele economice de comision** se caracterizează, așa cum rezultă din denumire, ca un contract de mandat imperfect, prin care unitatea producătoare — comitentă — împuternicește întreprinderea de comerț exterior — comisionară — să efectueze în nume propriu, dar pe seama comitentului, operațiuni comerciale privind desfășurarea, pe plan extern, a exporturilor sau a importurilor.

Așadar, obiectul acestui tip de contract economic nu-l constituie anumite mărfuri, ci stabilirea obligațiilor și drepturilor care revin părților contractante în cadrul mandatului pe care comitentul îl dă comisionarului privind operațiuni comerciale bine determinate; față de acest obiect al contractului, obligația comitentului cu privire la serviciile de specialitate purtate de comisionar constă din plata unui comision.

În actualul mecanism de comerț exterior, contractul economic de comision are o utilizare generalizată pentru desfășurarea operațiunilor de import; în activitatea de export are o aplicație mai restrînsă, predominînd în aceste operațiuni contractul economic, de livrări pentru export.

b) **Contractul de livrări pentru export**, utilizat pe scară largă în desfășurarea operațiunilor comerciale de export, are structura juridică similară cu contractul privind raporturile interne pentru realizarea aprovizării tehnico-materiale sau a fondului pieței. Cu toate acestea, datorită funcției sale economice speciale — realizarea planului de export — prezintă unele trăsături proprii care îl individualizează de toate celelalte contracte economice.

În primul rînd, obiectul acestui contract este livrarea de mărfuri destinate cumpărătorului extern, ceea ce face ca să fie într-o strînsă interdependență cu contractul comercial de vânzare internațională încheiat de către întreprinderea de comerț exterior cu cumpărătorul respectiv. Așa fiind, contractul de livrări pentru export se încheie în condițiile contractului extern și numai după ce acesta a fost perfectat; ca urmare, termenul de încheiere a contractului de livrări pentru export este un termen special, stabilit de art. 75 din Lege și este „de 10 zile de la data primirii comenzilor emise de către întreprinderile de comerț exterior”.

În al doilea rînd, tot datorită interdependenței care există între cele două categorii de contracte, potrivit art. 65, din Lege „obligațiile de livrare a produselor destinate exportului, prevăzute în contractele economice, rămîn în vigoare pe toată durata de valabilitate a angajamentelor stabilite în raporturile cu partenerii străini și în limitele condițiilor prevăzute în contractele încheiate cu aceștia”. Așadar, prin efectul legii durata de executare a contractelor de livrări pentru export nu se aliniiază la eventualele termene stabilite prin repartiții sau prin alte acte administrative, ci urmează „durata de valabilitate” a contractelor externe, chiar dacă aceasta depășește anul de plan (31 decembrie).

Spre deosebire de contractele economice privind aprovizionarea tehnico-materială, în contractele de livrări pentru export o trăsătură proprie o prezintă condiția de livrare care, în toate cazurile, este franco frontiera română; cu privire la aceasta vom reveni în cadrul comentariului de sub art. 75.

În sfârșit, semnalăm nivelul diferit de penalizări la care sînt supuse abaterile de la disciplina contractuală în acest domeniu; potrivit art. 81 din Lege acestea sînt duble față de cele prevăzute pentru celelalte contracte economice.

dr. Al. DETEȘAN

financiar

Coexistența obligației de restituire cu răspunderea materială

Cele ce urmează sînt sugerate de o decizie legală și temeinică a Tribunalului județean Argeș (nr. 147 din 7 februarie 1979 rezumată în Revista română de drept nr. 7/1979).

Prin citata decizie s-a stabilit că paguba suferită de unitate prin vînzarea către o persoană (încadrată la unitatea respectivă) a unor piese la un preț inferior celui legal, nefiind urmarea unui fapt în legătură cu munca acelei persoane, nu poate fi recuperată prin procedura stabilită de Codul muncii pentru răspunderea materială, ci numai potrivit normelor de fond și procesuale ale dreptului comun.

Soluția susreprodusă aduce în primul rînd în discuție — obligînd a se face distincție necesară — similitudinea de situații prevăzute de art. 992 Cod civil și de art. 106 Codul muncii, iar în al doilea rînd evidențiază posibilitatea unui concurs (nu a unui cumul) de modalități de recuperare: una de natură civilă și una materială.

Art. 992 Cod civil prevede că persoana care din eroare sau cu știință, primește ceea ce nu-i este datorat, este obligată a restitui aceluia de la care a primit, iar potrivit art. 106 din Codul muncii cel care a încasat o sumă nedatorată este obligat să restituie acea sumă; dacă a primit bunuri ce nu i se datorau și care nu mai pot fi restituite în natură sau i-au fost prestate servicii la care nu era îndreptățit, el este obligat să plătească contravaloarea lor, calculată în condițiile legii.

Raportînd cele două prevederi legale la împrejurările de fapt la care se referă decizia civilă susamintită; vînzarea unor piese la un preț inferior celui legal către o persoană încadrată în respectiva unitate, apare evidentă, pe de o parte, similitudinea celor două reglementări, situație ce impune însă, pe de altă parte, și necesitatea de a face distincțiile necesare.

Într-adevăr, ambele prevederi reglementează obligația de restituire a ceea ce s-a primit necuvenit. Ele au deci o incidență comună reglementînd o unică situație de fapt.

Deosebirile esențiale dintre cele două reglementări constau în calitatea diferită pe care o are persoana beneficiară în raportul juridic cu unitatea păgubită, și apoi în faptul că prejudiciul nu derivă dintr-un raport de muncă preexistent. Într-adevăr, norma din art. 992 Cod civil se referă la orice persoană, fiindu-i indiferent dacă între părțile raportului juridic de vînzare-cumpărare preexistă un alt raport juridic de muncă. Obligația de restituire rezidă în împrejurarea că persoana beneficiară s-a îmbogățit fără temeii legitime — fără justă cauză — în dauna unității. Această prevedere legală nu are în vedere o anumită calitate a beneficiarului, fiind aplicabilă oricărui cetățean. Dimpotrivă, prevederile art. 106 din Codul muncii se aplică numai în cazurile în care beneficiarul este (sau a fost) în raporturi juridice de muncă cu unitatea.

Distincția este nu numai utilă, ci și obligatorie pentru că atunci cînd personalul unităților comerciale sau prestatoare cumpără bunuri de la aceste unități ori contractează prestarea unor servicii, în aceeași condiții ca orice alt cetățean, independent de calitatea de persoană încadrată în muncă la respectiva unitate, eventualele diferențe în minus plătitte de cei în cauză se vor recupera potrivit normelor dreptului procesului civil, și nu în conformitate cu prevederile Codului muncii.

A doua deosebire esențială între cele două reglementări (art. 992 Cod civil și art. 106 Codul muncii) constă în împrejurarea că norma civilă are în vedere prejudiciul suferit de o persoană în cadrul respectivului raport juridic în timp ce Codul muncii se referă la pagubele suferite de unitate în cadrul raportului juridic de muncă.

Aceste două deosebiri, care în același timp constituie particularitățile obligației de restituire reglementată de art. 106 din Codul muncii, au fost avute în vedere de Tribunalul județean Argeș cînd a considerat că beneficiarul are a răspunde potrivit normelor civile, recuperarea făcîndu-se în baza prevederilor Codului de procedură civilă.

Decizia suscitată nu a soluționat însă un alt aspect al acestei probleme, deoarece instanța se afla legată numai de litigiul dedus în fața sa, și anume posibilitatea unității ca în mod independent de acțiunea sa civilă împotriva beneficiarului să stabilească răspunderea materială subsidiară a persoanei care a vîndut produsul cu un preț inferior celui legal sau a aceleia care a calculat în mod eronat prețul sau tariful.

Într-adevăr, dreptul unității de a stabili concomitent și nu după trecerea unui an, răspunderea materială subsidiară a celor vinovați de păgubirea ei, este neștirbit, deoarece față de beneficiar nu se aplică prevederile art. 106 din Codul muncii, ci dispoziția cuprinsă în art. 992 Cod civil, întrucît acesta a primit bunul cu un preț inferior în aceleași condiții ca orice alt cetățean, iar prejudiciul nu a fost provocat în cadrul raportului său de muncă cu unitatea.

Sîntem deci nu în prezența unui cumul a obligației de restituire cu răspunderea materială, deoarece debitor nu este una și aceeași persoană, ci în fața unui concurs a două modalități de recuperare a pagubei: obligația de restituire a cărui subiect pasiv este beneficiarul și a stabilirii răspunderii materiale subsidiare a persoanei sau persoanelor care au păgubit unitatea, cu vinovăție, prin fapta lor ilicită.

J. COSTIN

raporturi de muncă

Competența de a aplica sancțiuni pentru abaterile disciplinare săvîrșite în comun

La cererea unor cititori, ne propunem a stabili competența de a aplica sancțiuni disciplinare în cazul abaterilor săvîrșite în comun de două sau mai multe persoane încadrate în muncă.

De la început este de arătat că desfășurarea lucrărilor complexe, a activităților din cadrul marilor uzine, șantiere sau ateliere implică, din ce în ce mai mult, munca în comun. În astfel de situații, se poate întîmpla ca încălcarea îndatoririlor de serviciu prin fapte ilicite să fie săvîrșite în comun de mai multe persoane.

În situația cînd persoanele au funcții egale, ori cînd au fost încadrate în muncă de același organ de conducere, nu există nici un impediment în găsirea răspunsului. Competența aparține, potrivit prevederilor Legii nr. 1/1970, conducătorului de unitate sau organului de conducere colectivă în funcție de organul care a hotărît încadrarea, ex

cepție făcând aplicarea muștrării și avertismentului care este de competența maistrului sau șefului de compartiment, potrivit regulamentului de ordine interioară al unității.

Aflarea unei soluții legale apăsătoare mai dificilă în cazul când autorii abaterii săvârșite în comun au funcții diferite. În asemenea situații apar două soluții posibile :

— fiecare persoană va fi sancționată de organul cu competență legală, în raport de funcția ce o deține autorul abaterii ;

— organul de conducere competent a sancționa persoana cu funcția cea mai mare, va aplica sancțiunea disciplinară tuturor celor vinovați.

Pentru puternice considerente de ordin pragmatic și de logică juridică, singura soluție ce apare legal posibilă, este ultima amintită mai sus, adică sancțiunea se va aplica de organul competent a sancționa persoana cu funcția cea mai mare.

Admiterea unei alte soluții ar provoca o serie de inconveniente majore începând de la procedura de cercetare a abaterii și terminând cu eventualitatea aplicării unor sancțiuni diferite, precum și a unor soluționări neconcordante sau contradictorii a plîngerilor formulate de către cei sancționați. Într-adevăr, dacă s-ar admite posibilitatea aplicării sancțiunilor de către organe diferite se pot ivi unele dificultăți și discordante în gradarea sancțiunilor și în soluțiile date de organele de jurisdicție a muncii. S-ar putea ca persoanele care au comis în comun o abatere de aceeași gravitate să primească sancțiuni sensibil diferite, iar organele chemate a soluționa plîngerile — fiind și ele diferite — să pronunțe hotărâri contradictorii sau neconcordante.

Pentru cele de mai sus optăm pentru soluția înfățișată : organul competent a sancționa persoana cu funcția cea mai mare va aplica sancțiuni disciplinare tuturor coautorilor, indiferent de funcția deținută.

Și mai dificil este răspunsul în cazul când persoanele nu au numai funcții diferite, ci aparțin și unor unități diferite. În cazul în care unitățile nu sînt integrate (dacă deci nu fac parte din aceeași întreprindere sau aceeași centrală), este evident că fiecare coautor va fi sancționat de conducătorul unității cu care se află în raporturi de muncă, păzindu-se regulile prevăzute pentru personalul aflat în delegație.

Dacă unitățile sînt integrate în aceeași întreprindere sau în aceeași centrală, considerentele expuse mai sus milită la fel de convingător pentru a admite că sancțiunea se va aplica de un singur organ de conducere (unipersonală sau colectivă) al unității superioare comune. Ca atare, directorul întreprinderii sau directorul general al centralei (sau organul colectiv de conducere) va fi competent a sancționa atât persoana din cadrul întreprinderii sau centralei cit și persoana din cadrul unității componente cu gestiune economică, fără personalitate juridică, coautoare a unor abateri disciplinare. În sprijinul acestei opinii invocăm și un argument de text și anume art. 67 din Decretul Consiliului de Stat nr. 413/1979.

Dr. C. JORNESCU

Investiții

Livrarea utilajelor destinate investițiilor

Potrivit art. 96 (1) din Legea finanțelor, modificată și completată prin Legea nr. 2/1979, „sînt interzise angajarea de cheltuieli, contractarea de lucrări ori de livrări pentru investiții, înainte de includerea lor în planul național unic de dezvoltare economico-socială și de aprobarea documentației tehnico-economice potrivit legii, precum și începerea de lucrări înainte ca organele bancare să se fi pronunțat asupra legalității acestor cheltuieli, în afară de cazurile în care prin dispozițiile legale se prevede altfel“.

Rezultă deci, că și în lumina noilor reglementări există interdicția de a se contracta și livra utilajele înainte de aprobarea investițiilor cărora le sînt destinate. Prin consecință, așa cum s-a reținut prin Decizia primului arbitru de stat nr. 1907/1979, contractele de furnizare a utilajelor destinate investițiilor sînt nule în lipsa aprobărilor menționate iar aprobarea ulterioară a investiției are ca efect validarea contractului. Validarea nu produce efecte pe trecut, ci numai de la data aprobării investiției.

Admiterea utilajelor la finanțare ori la creditare constituie o operațiune distinctă și ulterioară aprobării investiției a cărei lipsă nu afectează validitatea contractului.

De aici rezultă două consecințe.

Unitatea furnizoare este în drept să expedieze utilajele la termenul de livrare prevăzut în contract chiar dacă nu este în posesia dovezilor care atestă admiterea la finanțare sau la creditare.

De asemenea, unitatea beneficiară răspunde pentru întârzierea în plata prețului determinată de neadmiterea utilajelor la finanțare sau la creditare. Această răspundere este consecința firească a faptului că, în situația dată, nu este afectată validitatea contractului iar admiterea la finanțare sau creditare se realizează la cererea și în funcție de străduința unității beneficiare.

Ca atare, pentru angajarea răspunderii în cazul întârzierii în plată, este necesar să se stabilească, nu numai data admiterii la finanțare sau creditare, dar și momentul aprobării investiției.

După cum s-a reținut prin decizia sus-citată, în cauză nu s-au administrat probe decât cu privire la data admiterii utilajelor la finanțare, astfel că nu au existat elemente corespunzătoare pentru a se statua în privința datei cînd a fost aprobată investiția. Or, numai în funcție de acest element se putea stabili momentul validării contractului, moment care prezintă relevanță decisivă cu privire la răspunderea unității beneficiare pentru întârzierea în plata prețului.

De asemenea, trebuie să se facă convenita distincție între faptul neaprobării investiției și împrejurarea că — deși investiția a fost aprobată — această împrejurare nu a rezultat din actele transmise unității furnizoare de utilaje.

Într-adevăr, numai lipsa aprobării ca atare produce efecte asupra validității contractului.

Cît privește necomunicarea dovezilor privind aprobarea investiției, această împrejurare constituie, uneori, un motiv de apărare formal față de pretențiile derivînd din nelivrarea utilajelor la termenul contractual, așa cum rezultă din următoarele considerente ale Deciziei primului arbitru de stat nr. 2299/1979 :

„Prin art. 3 alin. 2 din contract, beneficiara a confirmat odată cu semnarea contractului că are investiția aprobată și că se obligă să asigure finanțarea sau creditarea pentru plata produselor. De asemenea, beneficiara s-a obligat să comunice furnizorului, în termen de 5 zile, orice modificări privitoare la numărul de cont și la celelalte elemente necesare plății.

Furnizorul nu dovedește fabricarea pompelor în litigiu, respectiv că ar fi solicitat beneficiarei, după perfectarea contractului, anterior expirării anului de plan, dovezi privind aprobarea investiției.

De altfel, din împrejurările speței rezultă că motivul real al neexecutării contractului este imputabil părții care a invocat, în mod succesiv, o serie de apărări formale pentru a se sustrage de la răspundere“.

Desigur că soluția ar fi fost alta dacă, la cererea repetată a unității furnizoare, nu i s-ar fi pus la dispoziție — nici cu ocazia încheierii contractului și nici cu prilejul executării lui — dovezile corespunzătoare privind aprobarea investiției. Întrucît nelivrarea utilajelor s-ar fi datorat, în mod real, acestei cauze, se putea pune problema exonerării de răspundere.

H. MATEI

ALOCAȚIA DE STAT PENTRU COPII

Este cunoscut că, avînd în vedere finalitatea alocației de stat pentru copii, instanțele noastre de judecată obligă în mod constant, chiar dacă din culpa sa nu primește alocația de la unitate, pe părintele titular al alocației de stat, să plătească, cu titlu de daune, cuantumul acesteia, în baza art. 998 Cod civil, celui alt părinte în a cărui îngrijire se află copilul. În acest fel instanțele judecătorești au sancționat, pe de o parte, comportarea abuzivă sau culpabilă a titularului de alocație, iar pe de alta, au asigurat copilului îngrijirea și creșterea sa corespunzătoare.

În acest context, s-a pus în discuție dacă desfacerea contractului de muncă din inițiativa titularului alocației, poate avea drept consecință obligarea sa la daune, în baza art. 998 Cod civil, față de celălalt părinte, pentru alocația neincasată timp de 3 luni, precum și diferența dintre alocația redusă la jumătate și cea întreagă, primită în continuare timp de 6 luni, conform art. 7 alin. 3 din Decretul nr. 246/1977. În mod temeinic și legal s-a considerat că cel care denunță contractul de muncă cu unitatea nu se află în culpă și nici nu are o comportare abuzivă, ci își exercită un drept conferit de lege prevăzut expres în art. 135 din Codul muncii, și prin consecință nu poate fi obligat a plăti cu titlu de daune alocația pe care nu a încasat-o.

În acest sens s-a pronunțat tribunalul județean Caraș-Severin prin decizia civilă nr. 1284/1978.

MODIFICAREA CONTRACTULUI DE MUNCĂ

Tribunalul Suprem secția civilă, prin decizia nr. 86/1979, a adus o utilă precizare în materia modificării contractului de muncă. A statuat că pentru a se stabili dacă a intervenit o modificare a contractului de muncă, trebuie să se țină seama de două elemente esențiale ale contractului, anume felul muncii și locul muncii.

Felul muncii este determinat prin funcția pentru care a fost încheiat contractul, în raport cu pregătirea profesională a persoanei încadrate, iar prin loc de muncă trebuie înțeleasă unitatea în întregul ei, în sensul definit de art. 188 din Codul muncii. Deci, în cazul în care, pentru utilizarea optimă a forței de muncă, unitatea procedeză la mișcări de personal în cadrul subunităților sale (secții, ateliere, servicii) din aceeași localitate, nu sîntem în prezența unei modificări a contractului de muncă.

În speța dedusă spre soluționare nu s-a pus în discuție retribuiția tarifară de încadrare. Nu mai puțin însă acesta este un element esențial al contractului și deci diminuarea ei constituie o modificare a contractului de muncă. Bine înțeles că nu ne referim la diminuarea retribuiției dispusă ca o măsură pentru neîndeplinirea sarcinilor proprii sau ale unității potrivit prevederilor Legii nr. 57/1974.

DREPTUL INSTANȚEI DE A ÎNLOCUI DESFACEREA DISCIPLINARĂ A CONTRACTULUI DE MUNCĂ CU O SANȚIUNE MAI PUȚIN GRAVĂ

După cum este cunoscut, în literatura juridică de specialitate a avut loc o îndelungată discuție cu privire la dreptul instanțelor judecătorești de a aplica o altă sancțiune disciplinară în locul desfacerii contractului de muncă dispusă de unitate. Majoritatea autorilor au opinat și argumentat în sens afirmativ. Instanța noastră supremă a aderat la acest punct de vedere pentru prima dată prin decizia nr. 60/1978 luată în compunerea prevăzută de art. 39 alin. 2 și 3 din Legea pentru organizarea judecătorească. De atunci și alte instanțe au confirmat această soluție. Prin decizia civilă nr. 94/1979 Tribunalul județean Botoșani decide în sensul sus arătat, precizînd că instanța va trebui să țină seama la aplicarea sancțiunii disciplinare de împrejurările concrete în care a fost săvîrșită abaterea, cauzele și gravitatea faptei, gradul de vinovăție, comportarea în muncă și lipsa de antecedente disciplinare.

CULPA, CONDIȚIE ESENȚIALĂ A RĂSPUNDERII MATERIALE

Tribunalul Suprem secția civilă, prin decizia nr. 201/1979 a evidențiat o dată în plus existența culpei ca condiție esențială a răspunderii materiale. Ceea ce are semnificație în decizia citată este faptul că instanța supremă a enunțat criteriile de constatare a culpei. Într-adevăr, este cunoscut că în sistemul nostru juridic pentru angajarea răspunderii materiale nu este suficientă stabilirea culpei în abstracto, ea trebuînd a fi constatată și apreciată în mod concret. În acest scop, Tribunalul Suprem a decis că instanța are îndatorirea să stabilească atribuțiile de serviciu pentru a se putea constata apoi dacă, și în ce măsură, paguba s-a datorat nerespectării acestor atribuții, în raport cu care trebuie analizată existența culpei.

LIMITELE DREPTULUI TERȚULUI POPRIT DE A SE OPUNE LA ÎNFIINȚAREA ȘI VALIDAREA UNEI POPRIRI

Art. 452 și urm. din Codul de procedură civilă definește, în cadrul procedurii proprii, drepturile tuturor participanților din proces: creditorul urmăritor, debitorul urmărit și terțul poprit. Tribunalul județean Constanța prin decizia civilă nr. 116/1979 aduce, pentru compartimentele juridice ale unităților socialiste, o utilă precizare a drepturilor terțului poprit, astfel cum sînt stabilite în dispozițiile legale mai sus arătate. Potrivit legii, terțul poprit este obligat să verifice și să comunice instanței de poprire dacă debitorul urmărit are sau nu venituri bănești lichide și exigibile în depozitul său. Terțul poprit — chiar unitate bancară — nu este autorizat să se opună la înființarea și validarea popririi și nici să discute legalitatea și temeinicia hotărîrii puse în executare.

DE CÎND CURGE TERMENUL DE EMITERE AL DECIZIEI DE IMPUTARE

Potrivit prevederilor art. 108 alin. 2 din Codul muncii termenul de 60 de zile pentru emiterea deciziei de imputare curge de la data la care conducerea unității a cunoscut paguba. În aplicarea acestei prevederi, Tribunalul județean Ilfov, prin decizia civilă nr. 129/1979, a considerat în mod întemeiat că termenul nu curge de la data cînd s-a retras o sumă din contul bancar al unității, ci din momentul în care conducătorul a cunoscut în fapt această împrejurare. Decizia sus amintită are în vedere complexitatea muncii unui conducător de unitate socialistă și multitudinea de aspecte ale activității unei asemenea unități.

ASCULTAREA PERSOANEI DUPĂ APLICAREA SANȚIUNII DISCIPLINARE DAR ÎNAINTE DE COMUNICAREA EI

Potrivit art. 13 alin. 3 din Legea nr. 1/1979, sancțiunea disciplinară se aplică numai după cercetarea prealabilă a faptei, ascultarea autorului și verificarea susținerilor făcute de acesta în apărare. Încălcarea acestei dispoziții imperative conduce la nulitatea sancțiunii, astfel cum a statuat Plenul Tribunalului Suprem prin decizia de îndrumare nr. 5/1973. Sancțiunea disciplinară, inclusiv desfacerea contractului de muncă, își produce efecte nu de la data emiterii deciziei, ci de la comunicarea acesteia (art. 13 alin. final Legea nr. 1/1970 coroborat cu art. 134 alin. 2 din Codul muncii). Deoarece în sistemul nostru juridic principiul admisibilității remedierii actului juridic este dominant și aplicabil în toate ramurile dreptului, socotim că înainte de comunicarea deciziei de desfacere disciplinară a contractului de muncă, și deci înainte de a începe să producă efecte aplicarea sancțiunii, este admisibilă ascultarea autorului abaterii. Tribunalul județean Suceava prin decizia civilă nr. 1326/1978 s-a pronunțat în sens contrar.

VALIDITATEA CONTRACTULUI DE MUNCA

Printre condițiile prevăzute de lege sub sancțiunea nulității unui contract de muncă nu figurează și aceea ca persoana încadrată să-și aibă sau să-și schimbe domiciliul într-o localitate care, potrivit legii, este declarată oraș mare, chiar dacă sediul unității se află într-o astfel de localitate. Prin decizia nr. 310/1979 a secției civile, Tribunalul Suprem, făcând o legală aplicare a dispozițiilor incidente în materie, dar și a principiilor generale de drept, potrivit cărora nulitățile actelor juridice nu pot fi stabilite prin analogie sau extensiune, s-a pronunțat în sensul mai sus arătat.

CUNOAȘTEREA PREJUDICIULUI DE CĂTRE ÎNLOCUIITORUL CONDUCĂTORULUI DE UNITATE. EFECTE.

În aplicarea prevederilor art. 108 din Codul muncii, Plenul Tribunalului Suprem prin decizia de îndrumare nr. 1/1976 a statuat că termenul de la care începe să curgă perioada de 60 zile pentru emiterea deciziei de imputare este ziua în care s-a înregistrat la registratura unității actul de constatare a pagubei. Prin consecință, în acest caz, termenul curgând față de unitate și nu față de

o persoană din conducerea unității, este nerelevant faptul că paguba nu a fost cunoscută de conducător, ci de înlocuitorul acestuia, cu atât mai mult cu cât cel în cauză exercită, potrivit legii, atribuțiile conducătorului. În acest sens s-a pronunțat Tribunalul județean Tulcea prin decizia civilă nr. 88/1979.

CALCULAREA PERISABILITĂȚILOR LA MAGAZIILE DE MINĂ A UNITĂȚILOR COMERCIALE

Tribunalul Suprem, secția civilă, prin decizia nr. 493/1979, a adus o creație și judicioasă aplicare a prevederilor Ordinului nr. 13/1974 al Ministerului Comerțului Interior. Potrivit citatului ordin, perisabilitățile se scad în proporție de jumătate pentru gestionarul de la magazinele de mină ale unității comerciale, iar restul se aplică la mărfurile gestionate de șeful unității. Deci mărfurilor vindute la gheretă, primite de la șeful unității li se aplică perisabilități în egală măsură. Dacă vânzătorul de la gheretă a primit însă mărfurile direct de la furnizor și le-a pus în vânzare, el trebuie să beneficieze integral de perisabilitățile dovedite, neavând nici o rațiune a se acorda scăzăminte și șefului de unitate.

C. J.

Întrebări și răspunsuri

● **SERES ADALBERT — București** arătând că — în urma ordinului conducerii dat verbal — a semnat procesul verbal de primire a unor produse în locul membrului absent din comisia de primire și că, după descoperirea lipsurilor i s-a imputat parțial contravaloarea. Întrebă dacă în aceste condiții răspunde material.

Răspunsul necesită unele lămuriri prealabile. Potrivit Codului muncii răspunderea materială este condiționată și de cerința ca fapta ilicită să fie în legătură cu munca celui în cauză. Dacă fapta care a produs prejudiciul nu este în legătură cu atribuțiile de serviciu, cel în cauză nu va răspunde potrivit Codului muncii, dar nici nu poate fi exonerat de răspundere întrucât, în baza principiului răspunderii bazată pe culpă — el va trebui să acopere prejudiciul produs. Într-o atare situație răspunderea sa este guvernată de normele dreptului civil.

Ordinul verbal primit de la conducere nu poate să constituie o cauză de exonerare, în primul rând datorită faptului că dispoziția nu a fost vădit nelegală, și apoi pentru considerentul că azi, în baza Legii nr. 5/1978, întregul colectiv de oameni ai muncii dintr-o unitate, poartă răspunderea pentru bunul mers al acesteia.

● **AL RĂDULESCU — C.M.C. — unitatea Progresul București** relatând rezumativ desfășurarea unor litigii arbitrale întreabă, în esență, dacă un act adițional poate produce efecte, decalând termenele de livrare dintr-un an în altul.

Răspunsul este diferențiat în raport de regimul la care sînt supuse produsele ce fac obiectul obligației de

furnizare. Așa cum s-a învederat deosebi în răspunsurile date cititorilor noștri (vezi și Supliment nr. 26/47/1978), actul adițional este valabil numai dacă există o repartiziție emisă (în cazul produselor supuse repartizării), sau un act normativ care să îngăduie sau să oblige ca livrarea unor produse contractate pentru anul expirat să aibă loc în anul următor.

● **BRASSAT VICTOR — Iași** întreabă dacă Regulamentul aprobat prin H.C.M. nr. 941/1959 permite ca la recepția mărfurilor primite de la beneficiar cu deficiențe (cantitative sau calitative) pot participa în comisia de primire ca „martori” (persoane încadrate în muncă în aceeași unitate) în lipsa delegatului neutru.

Răspunsul este negativ. Legiuitorul a urmărit a realiza un cit mai mare grad de obiectivitate în constatarea acestor deficiențe, impunînd prezența unei persoane din cadrul unei terțe unități, neinteresate în raportul contractual respectiv. Prezența delegatului neutru este prevăzută imperativ de art. 70 din Regulamentul citat. În art. 71 alin. 3 din același act normativ se prevede totuși că, în cazul în care, datorită unor împrejurări bine stabilite și menționate în procesul verbal de constatare, destinatarul-beneficiar a fost în imposibilitate de a anunța și găsi, în timp util, un delegat neutru pentru constatarea ce trebuie făcută chiar la locul de primire a mărfurilor de la căraș și înainte de descărcarea lor din mijlocul de transport, constatarea se va putea face numai de către beneficiar prin proces verbal în prezența și cu semnătura unuia sau mai multor martori, cărora li se vor indica numele, prenumele

și domiciliul complet chiar în procesul verbal. Martorii pot face parte și din personalul unității beneficiare, dar numai în condițiile de excepție strict prevăzute de norma imperativă suscitată, ce trebuie obligatoriu menționate în procesul verbal. Numai în aceste condiții procesul verbal constituie un început de dovadă ce va putea fi completat prin orice mijloc de dovadă admis de lege.

● **ASOCIAȚIA DE LOCATARI str. Albac nr. 2 — Cluj-Napoca** se întreabă de posibilitatea legală de a amenda sau penaliza pe acei locatari care nu-și achită obligațiile în termen. Celor în cauză nu li se poate aplica penalizări sau amenzi. Statutul Asociației locatarilor, aprobat prin Decretul Consiliului de Stat nr. 387/1977 pune la dispoziția asociației alte mijloace la fel de eficiente pentru obligarea locatarilor de a plăti la termen toate sumele datorate și anume: sesizarea la locul de muncă; obținerea unui titlu executor notarial chiar pentru neplata contribuției într-o singură lună; suportarea numai de către cei în cauză a tuturor majorărilor plătite de asociație din cauza întârzierilor provocate de aceștia.

● **NAGHY VALENTIN — Sighetu-Marmației** întreabă dacă potrivit prevederilor legale — unitățile plătitoare pot refuza dispozițiile de încasare emise de unitățile care au vindut mărfuri sau au prestat servicii pe credit personalului încadrat la unitatea ce urmează a face plata. În conformitate cu prevederile pct. 103 din Normele metodologice nr. 2/1977 emise de Banca Națională a R.S. România, pentru încasarea ratelor provenite din mărfuri vindute sau servicii prestate pe credit, unitățile furnizoare remit direct unităților socialiste unde sînt încadrate persoanele respective, dispo-

ziții de încasare împreună cu două exemplare ale borderoului, cuprinzând numele cumpărătorilor, în vederea acceptării plății. Unitățile socialiste respective au dreptul să refuze total sau parțial plata dispozițiilor de încasare pentru decontarea ratelor pentru motivul **lipsă de câștig** a cumpărătorului debitor numai în cazul cind: cumpărătorul a fost bolnav în perioada pentru care trebuie să se facă reținerea, iar rata de plată, împreună cu alte obligații scadente (care trec înaintea ratelor pentru mărfurile cumpărate), reprezintă mai mult de 1/2 din suma ce i se cuvine pentru zilele lucrate; cumpărătorul are rețineri de 1/2 (exclusiv chiria și garanția materială), din retribuție care trec înaintea ratelor pentru mărfurile cumpărate; cumpărătorul este în concediu fără plată și nu i s-a putut face reținerea ratei din retribuția cuvenită pentru zilele lucrate în perioada pentru care trebuia să i se facă reținerea. În cazul în care cumpărătorul are rețineri care împreună cu ratele depășesc 1/2 din retribuție, se poate refuza numai diferența care depășește jumătatea de retribuție. Ordinea de preferință a realizării creanțelor în cazul existenței mai multor datorii este prevăzută de art. 34 din Decretul nr. 221/1969 (modificat și republicat în 1969). În cazul în care se constată că unitățile plătitoare utilizează refuzuri de plată neintemeiate ele pot fi obligate la plată și sancționate de inspectorii băncii potrivit pct. 131 din Normele metodologice susamintite. Obligarea la plată se poate cere organului arbitral, solicitându-se și dobânzile penalizatoare, acțiunea întemeindu-se pe normele de drept civil.

● **DRAGOMIR GH.** — Iași întreabă care sînt criteriile după care se calculează contribuția proprietarilor de apartamente în blocurile de locuințe pentru reparațiile efectuate la părțile și instalațiile comune ale clădirilor (ascensor, conducte de aducțiune și deversare, cazane etc.). Anexa nr. 3 la H.C.M. nr. 860/1973 prevede la lit. A toate obligațiile ce revin proprietarilor de locuințe. Costul acestor lucrări — dar numai a acestora — executate la părțile și instalațiile de folosință comună se repartizează proporțional cu cota de proprietate indiviză ce o deține fiecare proprietar de apartament asupra părților de folosință comună. Celelalte cheltuieli de folosire se repartizează și se suportă potrivit normelor prevăzute de Hotărîrea nr. 2/1973 a C.P.C.P.

C. J.

● **T. SAULEA Craiova** solicită unele lămuriri în legătură cu răspunderea unităților socialiste pentru nerestituirea ambalajelor în care s-au livrat produsele contractate. Din scrisoarea dv. am înțeles că ambalajele

respective circulă în sistem de restituire, iar nu în sistem de vânzare-cumpărare. În atare situație, unitatea beneficiară are obligația de a restitui în termen, cota minimală de restituire stabilită pe cale normativă. Neîndeplinirea acestei obligații poate îndreptăți emiterea unor pretenții la daune constînd în valoarea ambalajelor respective numai în măsura în care ambalajele nu există în natură. Îndeplinirea obligației de restituire este asigurată prin aplicarea penalităților prevăzute de art. 47 pct. 1 lit. c din Legea nr. 71/1969, modificată și completată.

● **O CRĂCIUNESCU (București)** se interesează de condițiile în care unitățile furnizoare pot livra, cu întârziere, produsele contractate. Este exact ceea ce relevați dv. în sensul că, potrivit art. 40 lit. b din Legea nr. 71/1969, modificată și completată, asemenea livrări se pot efectua numai cu acordul prealabil al unității. Dar acest acord nu poate fi refuzat în mod discreționar, ci numai dacă — datorită întârzierii — unitatea beneficiară este în imposibilitate de a mai folosi produsele sau dacă s-ar depăși nivelul stocurilor determinate potrivit legii.

● **I. MÔR (Oradea)** întreabă dacă în legătură cu utilajele și instalațiile cuprinse în anexa H.C.M. nr. 306/1970 nu s-ar putea susține că penalitățile de întârziere se datorează numai după trecerea a 30 zile de la scadența termenului de livrare. O asemenea susținere ar fi lipsită de temei, deoarece hotărîrea menționată a fost abrogată prin Legea nr. 3/1979 iar dispozițiile art. 47 pct. 1 din Legea nr. 71/1969 sînt în sensul că penalitățile de întârziere se datorează în raport cu data scadenței obligației contractuale de livrare. În prezent nu sînt în vigoare dispoziții normative potrivit cu care pentru unele utilaje și instalații penalitățile de întârziere să se calculeze de la alte date.

● **M. CORPANSCHI (Bacău)** solicită lămuriri cu privire la partea care datorează penalitățile aferente întârzierii în plata prețului în situația în care produsele contractate cu o uniune județeană de cooperative s-au livrat unei cooperative indicate în anexa contractului. Din scrisoarea dv. rezultă că raportul contractual a fost stabilit de către unitatea furnizoare exclusiv cu uniunea județeană de cooperative. Așa fiind, cooperativa către care s-a făcut livrarea nu dobîndește — ipso facto — calitatea de parte contractantă și, din acest motiv, nu datorează unității furnizoare penalități. Această din urmă unitate va

obține penalitățile de la uniunea județeană de cooperative care, la rîndul său, le va recupera, în condițiile legii, de la cooperativa în cauză.

● **D. BIRO (Mureș)** întreabă dacă fiind livrate produse contractate și pe care unitatea beneficiară nu le-a refuzat la recepție, se datorează sau nu penalități pentru întârziere în plată în situația în care părțile nu au fost în posesia repartițiilor corespunzătoare. Răspunsul care se impune este negativ. Fiind vorba de produse pentru care se emit repartiții de către coordonatorii de balanță, în lipsa repartițiilor nu se puteau contracta și livra produsele respective. Încălcarea acestei interdicții determină nulitatea operațiunilor săvîrșite de către părți. Ca efect al nulității contractului, nu există temei pentru a se solicita penalități prevăzute de lege pentru neîndeplinirea obligațiilor asumate prin contractele economice. Împrejurarea că unitatea beneficiară a recepționat produsele livrate nu are drept consecință înlăturarea efectelor nulității.

● **R. CIOCAN (Ialomița)** se interesează de condițiile în care se poate propune și decide majorarea prețurilor. Potrivit Legii nr. 19/1971, modificarea prețurilor și tarifelor se poate efectua numai cînd intervin schimbări mai importante în condițiile din economie avute în vedere la stabilirea lor, precum și în nivelul și corelațiile de prețuri pe piața externă. Modificarea prețurilor de producție și de livrare pe ramuri sau subramuri, pe produse și grupe de produse, se face, de regulă, pînă la data de 1 iulie a fiecărui an, cu aplicare de la începutul anului următor, pentru a putea fi avută în vedere la încheierea contractelor economice și la definitivarea planurilor de către unități.

● **P. BOMBEA (Iași)** solicită lămuriri cu privire la imputarea livrărilor efectuate în baza unui contract economic. Practica arbitrală a stabilită că în cazul în care o unitate socialistă furnizoare are, la termene diferite, mai multe obligații de livrare în cadrul aceluiași contract iar livrarea efectuată la o anumită dată nu este îndestulătoare pentru a acoperi toate obligațiile ajunse la scadență livrarea se consideră efectuată în contul obligației al cărui termen s-a îndeplinit mai recent. Drept urmare, ceea ce s-a livrat la 10 octombrie 1977 se impută în contul obligațiilor din trimestrul III/1979, întrucît în trimestrul IV/1979, scadența primei obligații de livrare a fost la 30 octombrie 1977

OFERTE ● OFERTE ● OFERTE ● OFERTE ● OFERTE

UZINA DE CONSTRUCTII ŞI REPARAŢII UTILAJE ŞI PIESE DE SCHIMB — VATRA DORNEI

RULMENŢI

- 607 Z buc. 7
- 608 buc. 20
- 627 — Z buc. 8
- 6002 — ZZ buc. 2
- 6003 — ZZ buc. 22
- 6004 — RS buc. 12
- 6004 — ZZ buc. 82
- 6005 — Z buc. 183
- 6005 — ZZ buc. 36
- 6006 buc. 1
- 6007 — Z buc. 4
- 6008 buc. 72
- 6009 buc. 17
- 6009 — Z buc. 1
- 6011 buc. 22
- 6012 buc. 20
- 6201 buc. 220
- 6202 buc. 10
- 6202 — RS buc. 2
- 6202 — Z M.S. buc. 5
- 6202 — Z buc. 25
- 6205 — Z buc. 17
- 6203 — 2R.S. buc. 15
- 6209 — ZZ buc. 69
- 6210 buc. 24
- 6210 — ZZ buc. 28
- 6212 buc. 7
- 6213 buc. 474
- 6214 buc. 276
- 6302 ZZ buc. 87
- 6303 buc. 103
- 6304 buc. 98
- 6305 buc. 2
- 6305 — R.S. buc. 13
- 6305 — ZZ buc. 112
- 6310 buc. 46
- 6311 buc. 11
- 6316 buc. 31
- 6403 buc. 300
- 6405 buc. 179
- 6406 buc. 422
- 6407 buc. 21
- 6408 buc. 869
- 3200 buc. 140
- 3526 buc. 2
- 1207 K buc. 1
- 1208 buc. 35
- 1210 K buc. 3
- 1217 K buc. 197
- 2206 buc. 8
- 2208 buc. 1
- 2208 K buc. 4
- 2209 buc. 16
- 2210 buc. 15
- 2211 buc. 79
- 2211 K buc. 1
- 2214 buc. 2
- 2216 buc. 7
- 2218 buc. 6
- 308 buc. 7
- 311 buc. 32
- 311 K buc. 2
- 313 buc. 22
- 314 buc. 17

- N.A. 49/32 V.B. buc. 8
- N.N. 3020 K buc. 8
- 30302 buc. 169
- 30203 buc. 55
- 30206 buc. 9
- 30207 buc. 429
- 30208 buc. 313
- 30209 buc. 9
- 30210 buc. 126
- 30212 buc. 13
- 30213 buc. 2
- 30215 buc. 397
- 30217 buc. 6
- 32213 buc. 18
- 32217 buc. 2
- 32224 buc. 52
- 302304 buc. 21
- 303305 buc. 54
- 30308 buc. 7
- 30312 buc. 8
- 32314 buc. 67
- 22233 buc. 4
- 22216 buc. 13
- 22217 buc. 1
- 22232 buc. 14
- 22311 buc. 4
- 21312 buc. 5
- 21313 buc. 6
- 22309 buc. 7
- 22315 K buc. 1
- 51107 buc. 83
- 51108 buc. 8
- 51109 buc. 7
- 51110 buc. 2
- 51202 buc. 200
- 51201 buc. 200
- 51204 buc. 10
- 51207 buc. 11
- 52209 buc. 6
- Bile rulment \varnothing 6 buc. 51
- idem \varnothing 4 buc. 239
- idem \varnothing 63.5 buc. 5
- Lanţ gall simplu 3/4 ml. 23
- idem 5/8 ml. 160
- idem 1 1/2 ml. 107
- idem 1 3/4" ml. 60
- idem 2" ml. 10
- idem dublu 3/4" ml. 58
- idem 5/8" ml. 5
- idem 1 3/4" ml. 17
- idem 1" ml. 183
- idem 1 1/4" ml. 126
- idem 1 1/2" buc. 63
- idem 2" ml. 4
- idem triplu 1" ml. 50
- idem 1 1/4" ml. 108
- idem 3/4" ml. 47
- Piuliţe uzinale M—22 kg. 850
- M—24 kg. 500
- M—27 kg. 1150
- M—30 kg. 250
- M—36 kg. 150

LAMINATE ALAMĂ

- Tablă 0,5 kg. 250
- idem 1,5 kg. 100

LAMINATE BRONZ

- Bare \varnothing 5 kg. 132

LAMINATE CUPRU

- Țeavă 20×2,5 kg. 300
- idem 20×5 kg. 300

FABRICA DE UTILAJ ŞI PIESE SCHIMB TRANSPORTURI

Str. Veseliei nr. 5, sectorul 5
Bucureşti
Biroul Aprovizionare
Telefon 23.28.10 — 23.13.01

- Curea piele 70 mm kg. 100
- Corpuri pt. ilum. fl. 65 W buc. 26
- Pompă Cerna 0,55 Kw×1500 buc. 2
- Priză tripol. 16 A Siluminiu buc. 30
- Metale dure plăci S 3—14—10 buc. 3471
- idem S 2—10—10 buc. 1000
- Sirmă bobinaj email 0,75 mm kg. 70
- Robinet cu 2 căi 1/2" buc. 30
- Roţi cauciuc cărucior navete \varnothing 85×23×30 mm buc. 1500
- Bandă lam. la rece 100×3 mm kg. 250
- idem 50×2 mm kg. 280
- idem 50×2,5 mm kg. 800
- idem 135×2 mm kg. 800
- Motor el. 2,2×750 buc. 2
- idem 4×750 buc. 5
- idem 4×750 buc. 2
- Motoreductor RV 35/25—1,5×1000 buc. 4
- idem 2 LA 10—4×1500 buc. 3
- Motor el. 0,75×1000 buc. 10
- Reductor 2 CH 285—4—28 buc. 9
- idem 3 H 305—45—7 buc. 20
- idem R V 1 1/50 buc. 4
- idem RO 3 1/25 buc. 1
- idem RSO1 1/50 buc. 10
- idem RSO 2 1/15 buc. 3
- Motoreductor RV 35/25—0,75×1500 buc. 5
- idem RV 40/25—0,75×1500 buc. 15
- idem 2 LA 20—3×1500 buc. 10
- idem 2 IA 16—1,5×1500 buc. 6
- idem 2 GA 18—0,75×1500 buc. 13
- idem 2 IA 20—1,1×1500 buc. 10
- idem 2 GA 16—1,1×1500 buc. 3
- idem 2 IA 20—1,5×1500 buc. 6
- idem 2 IA 18—1,1×1500 buc. 5
- Rulmenţi seria 51.214 buc. 140
- Rulmenţi seria 1307 K buc. 100
- idem 1320 K buc. 30
- Ventilator 473 Q=2000—1,5×1500 poz. mont. 10 buc. 4
- Ventilator 473Q=2000—1,5×1500 poz. mont. 10 buc. 4
- idem 454Q=3550—13×3000 poz. mont. 5 buc. 1
- idem 426 Q=5000—3×1500 poz. mont. 7 buc. 5
- Freze semirot. R 6 buc. 140
- idem R 8 buc. 100
- idem circulare STAS 2215—100/16 buc. 180
- Arzătoare AMAL 200 D buc. 6

Vă
prezentăm

INSTITUTUL CENTRAL DE FIZICĂ

La sfârșitul secolului al nouăsprezecelea s-au desfășurat primele cercetări românești de fizică. Ele s-au concretizat în câteva rezultate de mare semnificație, fiind noutăți la acea vreme pe plan mondial. Amintim de măsurarea momentului magnetic al electronului, predilecția existenței mezonilor și construcția electroscopului.

În anul 1949 a fost creat la Măgurele, Institutul de fizică al Academiei, care în 1956 avea să devină Institutul de fizică atomică. Pentru abordarea cercetărilor de fizică nucleară institutul a fost dotat cu un reactor V.V.R.-S de 2 MW, prin care țara noastră a devenit atunci cea de a doua țară posesoare de asemenea instalații. În același timp a intrat în funcțiune ciclotronul U-120 cu energia de 6 MeV pe nucleon. Astfel, fizica nucleară românească începe să se afirme printr-o mare diversitate de realizări în domeniul mecanismelor nucleare, spectroscopia alfa, beta, gamma.

La doi ani de la apariția primului laser, specialiștii români realizează în 1962 laserul cu heliu neon cu infraroșii. În alte etape s-a realizat laserul molecular cu bioxid de carbon, laserul cu sticlă dopată cu neodim și alte tipuri și instalații cu laser.

Prin introducerea unor metode, tehnologii și instalații în stare să asigure perfecționarea proceselor industriale și dezvoltarea unor metode perfecționate în biologie, medicină, geologie, agricultură, chimie etc. specialiștii din acest domeniu au dezvoltat tehnicile și tehnologiile nucleare, reținând dintre acestea pe cele care permit determinarea unor parametri ca grosime, compoziție, densitate, nivelul și viteza pentru o serie de materiale, piese și instalații.

Anul 1977 coincide cu intrarea în funcțiune a Centrului de producție de radioizotopi, ceea ce face posibil ca 80% din cerințele țării să fie acoperite. Este un moment prielnic pentru înțelegerea și rezolvarea u-

nor procese, fenomene și solicitări dintre cele mai complexe ale economiei naționale ca prespectarea geologică și geofizică, industrie extractivă, metalurgie, agricultură, construcții de mașini, medicină, biologie etc.

În etapa actuală fizica și energia nucleară sînt îndreptate spre unele teme importante pentru economia națională. Amintim de stabilirea conceptului și soluțiilor pentru construcția reactorilor avansați și a combustibilului corespunzător, a cercetărilor științifice și tehnologice pentru definitivarea unor concepții legate de fuziunea termonucleară, a fizicii ionilor grei, elementelor transuraniene cît și a fizicii nucleare relativiste. Furnizarea de noi soluții pentru energetica nucleară, producerea de materiale cu proprietăți speciale prin iradie-

rea cu ioni grei, realizarea de filtre nucleare cu caracteristici deosebite, utilizarea fasciculelor de ioni grei în radioterapie și controale medicale, producerea de biomoleculă marcate, noi sortimente de radioizotopi cu aplicații speciale sînt în atenția specialiștilor români.

În același timp în cadrul Institutului central de fizică, cercetările de fizică și energie nucleară dezvoltă unele domenii conexe ca electronica nucleară, fizica și tehnica vidului înalt, tehnologii bazate pe rezonanță magnetică și electrică de spin. Totodată, specialiștii institutului acordă o importanță majoră pregătirii întregii documentații pentru construcția primei centrale nucleare electrice din țara noastră.

Ion VASILESCU

O secție a Institutului de fizică și inginerie nucleară Măgurele s-a specializat, printre altele, în elaborarea de metode și aparatură bazate pe efecte nucleare pentru măsurarea cîmpurilor magnetice slabe. Un prim aparat de acest fel este magnetometrul protonic portabil tip „MPP-78”. Este utilizat cu rezultate bune la cartarea anomaliilor geomagnetice slabe; este folosit, de asemenea, în seismologie, vulcanologie, arheologie.